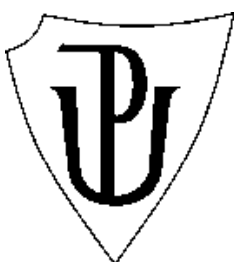

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie andragogiky a kulturní antropologie

Alice Garrigue Masaryková

Alice Garrigue Masaryk

Bakalářská diplomová práce

Marcela Kostrhounová

Olomouc 2014
Špatenková, Ph.D.

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Naděžda

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené zdroje.

Ve Šternberku 28. 3. 2014

.....
Marcela Kostrhounová

Poděkování patří mé vedoucí práce PhDr.Mgr. Naděždě Špatenkové, Ph.D. za její praktické rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce a také mé dceři Dianě za její podporu a trpělivost.

Obsah

Úvod	5
1 Životopis	6
1.1 Rodiče	6
1.2 Sourozenci	8
1.3 Zájmy	9
1.4 Vzdělávání	12
1.5 Láska	15
1.6 Pobyt v Americe	15
1.7 Pedagogická dráha	17
1.8 Sociologická sekce	19
1.9 Období 1. světové války	20
1.10 Plodné období míru	23
1.11 2. světová válka a exil	25
1.12 Návrat do vlasti	26
1.13 Emigrace	27
2 Československý Červený kříž	29
2.1 Vznik Československého Červeného kříže	29
2.3 Struktura ČSČK	30
2.4 Získávání finančních prostředků	31
2.5 Dorost	32
2.6 Samaritanská služba	33
2.7 Propagace ČSČK	33
2.8 Aktivity ČSČK	34
2.9 Podkarpatská Rus a Slovensko	36
2.10 Pomoc do zahraničí	37
2.11 Oslavy velikonočního míru	38
2.12 Mezinárodní činnost	39
2.13 Předválečná léta	40
3 Publikační činnost	43
3.1 Život dr. Elizabeth Blackwellové	43
3.2 Helena Kellerová	43
3.3 Alkohol, abstinence a hnutí ženské	45

3.4 Od píky	45
3.5 K otázce alkoholu	45
3.6 Horace Mann, státník, vychovatel	46
3.7 Na úsvitě radikalismu	46
3.8 Jakou průpravu poskytuje Praha studentům pro praktickou a theoretickou práci sociální	47
3.9 Ženy v práci sociální	47
3.10 Helena Kellerová, případ slepé a hluchoněmé spisovatelky a socialistky	49
3.11 Velká duše, která je v nás	50
3.12 Dopisy do vězení	50
3.13 Několik vzpomínek a pozorování	51
3.14 Listy do vězení	52
3.15 Vzpomínám	52
3.16 Listy z vězení	53
3.17 Hudba ve Spilville	54
3.18 Dětství a mládí	54
Shrnutí	55
Závěr	57
Použitá literatura	58

Úvod

Sociální práce má své počátky v dávné historii a postupně se její forma měnila. V 19. století byla sociální péče poskytována pouze jako dobrovolná činnost a teprve na přelomu 19. a 20. století se započalo s její profesionalizací. Na tomto úseku se angažovaly zejména ženy, které v sociální práci nacházely smysluplné uplatnění. Nelehké počátky tohoto úsilí spojené s osudem významné představitelky oboru sociální práce přiblížím na následujících řádkách.

Cílem této bakalářské práce je popsat životní kroky, cíle a výsledky celoživotního úsilí jedinečné osobnosti na poli sociální práce Alice Garrigue Masarykové, zakladatelce sociální práce u nás. Tato žena mě inspirovala svou odvahou měnit v tehdejší společnosti dlouho zavedené zvyky a také svým porozuměním pro potřeby jiných.

Celá práce je rozdělena na tři hlavní části, které jsou pro větší přehlednost rozděleny do kratších kapitol. První část této bakalářské práce bude patřit životopisu, kde chronologicky seřadím nejdůležitější životní mezníky osobního i pracovního života A. G. Masarykové. V druhé části popíšu její životní dílo, činnost a zásluhy v Československém Červeném kříži, kterému věnovala podstatnou část svého života a vybudovala z něj organizaci světové úrovně. Třetí část bude věnována publikační činnosti A. G. Masarykové, kde shrnu a stručně popíšu její nejvýznamnější literární příspěvky.

1. Životopis

Alice Garrigue Masaryková se narodila 3. května 1879 ve Vídni jako prvorozené dítě manželů Masarykových. Její rodiče se seznámili v Lipsku, kde oba studovali na univerzitě (Lovčí 2007, s. 21-27).

1.1 Rodiče

Tomáš Masaryk se narodil 7. 3. 1850 v Hodoníně jako nejstarší z dětí Josefa Masárika, který byl zaměstnán jako panský kočí, původem ze Slovenska, a Terezy Masárikové, rozené Kropáčkové, pocházející z Hustopečí. Dětství prožil Tomáš v Hodoníně ale také v Mutěnicích, Čejkovicích a Čejči, kam se kvůli otcově zaměstnání byli nuceni přestěhovat. Povinnou školní docházku a dvouletou německou reálku ukončil ve svých zhruba 14 letech a odešel do Vídně se záměrem vyučit se zde zámečnickem. Toto řemeslo však brzy opustil a stejně tak skončil i pokus vyučit se kovářem v Čechách. Za nějaký čas mu bylo jeho bývalým učitelem nabídnuto zajištění místa učitelského pomocníka. Této možnosti sice využil, ale jen dočasně a v roce 1865 začal studovat na německém gymnáziu v Brně. Zde se zajímal hlavně o filozofii, a to tak silně, že se studiem spisů začal zabývat i v soukromí. V této době si změnil své příjmení na „Masaryk“. Důvodem této změny měla být snaha zabránit komolení jeho příjmení úředníky (Lovčí 2007, s. 19-21).

Z brněnského gymnázia po čtyřech letech kvůli neshodám s ředitelem odešel a přestoupil na gymnázium do Vídně, kde ve svých 22 letech v roce 1872 složil maturitní zkoušku. Dále pokračoval studiem na Vídeňské univerzitě, kde studoval klasickou filologii a filozofii. V roce 1876 obhájil doktorát z filozofie. Další roky strávil v Německu, kde se na univerzitě v Lipsku při přípravě na akademickou kariéru seznámil s Charlottou Garriguovou (Masaryková 1994, s. 10-11).

Charlotta Garriguová se narodila 20.11.1850 v Americe, ale její předkové pocházeli z Evropy (Ottovo nakladatelství 2006).

Její otec napřed podnikal v knihkupectví, později v New Yorku založil protipožární pojišťovnu, která velmi dobře prosperovala. Charlotta zažila období občanské války Severu proti Jihu. Ke konci 70. let 19. století odjela do Lipska studovat konzervatoř a právě zde se roku 1877 setkala s Tomášem Masarykem, kterého těšilo, že s ní mohl diskutovat o hloubce a myšlenkách různých filozofických děl (Lovčí 2007, s. 21).

Vytvořili tak vzájemné souznění:

„Do společné práce Charlotta přinášela silné, jasné myšlení a neochvějnou životní víru v duchovní podstaty člověka, Masaryk zas velkou věcnost a konkrétnost, znalost myšlenkového vývoje lidstva a svatou touhu po svobodě (Masaryková 1994, s. 12).

Setkání se vzdělanou ženou bylo v tehdejší společnosti výjimečné, vzdělání jim nebylo dopřáno z mnoha důvodů:

„Například s odůvodněním, že ženy a dívky jsou určeny pouze k plození dětí či vedení mužovi domácnosti, anebo tím, že jejich inteligence a přirozené schopnosti jsou od přírody nesrovnatelně nižší nežli mužské, takže hlubší vzdělávání ženské populace nemá vůbec žádný smysl. Smutným důsledkem těchto předsudků bylo to, že ještě na sklonku devatenáctého století připouštěly ženy ke studiu pouze některé pokrokové evropské a americké univerzity.“

(Lovčí 2007, s. 21-22)

Vznikl mezi nimi hluboký vztah a později se vzali. Sňatek uzavřeli 15. 3. 1878 v Americe a po několika dnech odjeli do Vídně ((Masaryková 1994, s. 14).

Po svatbě si T. Masaryk si přidal Charlottino příjmení ke svému, na důkaz úcty ke své manželce. Novomanželé se odstěhovali do Vídně, a pro Charlottu neznamenal přestěhování jen novou vlast, ale také změnu církve. Unitářská církev, jejíž víru vyznávala, totiž neměla v Rakousku svoji základnu. Charlotta se tedy rozhodla, stejně jako dříve její manžel, ke vstupu do rakouské reformované církve. Ve Vídni obývali malý jednopokojový byt. Charlotta byla v domácnosti, Tomáš byl jmenován soukromým docentem v březnu 1879. Místo soukromého profesora nebylo dobře honorováno, proto nebyly hmotné poměry v rodině moc dobré, a když se 3. května 1879 narodila Alice, situace se ještě zhoršila. V následujícím roce se narodil Alicin bratr Herbert, a rodina se

začala dostávat do dluhů. Když se pak naskytla šance získat post mimořádného profesora na pražské univerzitě, Masaryk neodmítl (Lovčí 2007, s. 26 – 28).

Přestěhování do Prahy znamenalo pro děti a matku nutnost naučit se českému jazyku, děti totiž doposud mluvily jen anglicky a německy. Otec Masaryk si přál, aby se doma mluvilo jen česky, Charlotta se proto zdokonalovala v češtině pravidelnými hodinami a vcelku brzy jazyk dobře ovládala (Masaryková 1994, s. 15).

V Praze T. G. Masaryk vyučoval filozofické fakultě, kde měl funkci řádného profesora české univerzity. Přednášel zde dějiny filozofie, logiku, etiku, základy sociologie a psychologie. Aktivně se zapojil do společenského a politického dění a svá stanoviska publikoval převážně v časopisu „Čas“ a „Naše doba“ (Ottovo nakladatelství 2006, s. 182).

Charlotta v rámci svých možností překládala i publikovala a také vyvíjela společenské aktivity:

„Intenzivně se dále zabývala hudební teorií a v časopise Nová doba publikovala sérii článků věnovaných dílu Bedřicha Smetany, jež se později dočkaly knižního vydání. Stranou jejího všestranného zájmu nezůstávalo ani společenské a veřejné dění a Charlotta jako dopisovatelka sepsala dokonce několik příspěvků o rakouských a českých poměrech do newyorských novin The Sun. (Lovčí 2007, s. 29)

1.2 Sourozenci

Stručný životopis Herberta přibližuje H. C. Skilling ve svém díle Matka dcera: „Herbert byl nadaný malíř, jenž studoval v Itálii a Belgii a žil na Českomoravské vysočině. Mezi jeho obrazy nalezneme i matčin portrét. Podle Alice se k matce choval velice něžně, což bylo částečně dáno podobností jejich povah a jeho uměleckým nadáním. Alice ho pokládala za „velkého muže“ jenž žil „plným a nádherným, ale tragickým životem“. Oženil se s vdovou po svém někdejší učiteli, slavném malíři Antonínu Slováčkovi, což odporovalo otcově zásadě neuzavírat nová manželství. Zemřel tragicky v pětatřiceti letech a zanechal po sobě dvě děti, Annu a Herbertu, které zůstaly v Praze.“ (Skilling 2001, s. 41-42)

V Praze se postupně narodily další Alicini sourozenci. Jan se narodil v roce 1886. Eleonor se narodila v roce 1890, ale bohužel po čtyřech měsících zemřela. Nejmladší sestra Olga se narodila v roce 1891 (Lovčí 2007, s. 30).

Jan se narodil 14. 9. 1886 v Praze, absolvoval gymnázium a potom pobýval v USA. V 1. světové válce byl důstojníkem rakousko-uherské armády. Později se věnoval politické a diplomatické činnosti. Od roku 1919 byl vyslancem ve Velké Británii. Za 2. světové války působil v odboji a po skončení války vykonával funkci ministra zahraničí (Ottovo nakladatelství 2006, s. 181).

„Olga, nejmladší dítě, nadšená sportovkyně a skvělá tenistka, byla stejně jako matka hluboce nábožensky založená. Po studiích na Karlově univerzitě se v roce 1913 provdala. I ona porušila otcovi zásady, když se v roce 1914 rozvedla – což byla událost, která v ní prý vyvolala „těžký duševní otřes“. Matka se nesnadno smířovala s rozpadem dceřina manželství, ale pokoušela se ulehčovat její problémy. Když v roce 1914 odešla s otcem do zahraničí, bylo Olze málo přes dvacet. Během prvních válečných let žili v Anglii a Olga působila jako otcova sekretářka a později ho provázela na cestách; o její úloze v osvobozeneckém hnutí toho příliš nevíme. V roce 1920 se provdala za dr. H. L. Revillioda, švýcarského lékaře, s kterým se seznámila za války ve Švýcarsku, a žila tam s ním a s jejich dvěma syny, Leonardem a Herbertem. Byla proto dění v Československu poněkud vzdálena, ačkoli otce a rodinu často navštěvovala v Lánech i v Praze. Za druhé světové války Olga pobývala nějakou dobu v Londýně a studovala na Westfield College. Není známo, zda se angažovala v druhém odboji. Za války oba její synové tragicky zemřeli, Leonard roku 1944 v bojích československé letky Královských vzdušných sil a Herbert přirozenou smrtí v roce 1945 na následky krvácení do plic. Po válce se s manželem odstěhovala do Spojených států a po jeho smrti tam zůstala a byla v úzkém kontaktu s Alicí.“ (Skilling 2001, s. 41-42)

1.3 Zájmy

Matka Charlotta byla hudebně nadaná, a také T. G. Masaryk měl k umění kladný vztah. Sám ovládal hru na housle, klavír a varhany. Alice se učila hrát na klavír od pěti let svého věku a také každé z dalších Masarykových dětí

ovládalo hru na nějaký hudební nástroj. V rodině bylo podporováno i jiné než hudební nadání, jako například výtvarné nadání Alicina bratra Herberta. Rodiče neopomíjeli u dětí ani tělesnou stránku, posílali je cvičit do Sokola a pěstovali v nich zájem o různé sporty (Lovčí 2007, s. 29-30).

O prázdninách rodina jezdila k Masarykovým rodičům na Moravu, do Klobouk, Hrušovan a pak do Hustopečí, kde podnikali procházky do vinohradů i do okolní přírody. Alice jezdila ke svým prarodičům na Moravu ráda, ve svých vzpomínkách toto období popisuje s láskou. Prarodiče z matčiny strany bohužel příliš nepoznala. Babička Charlotta dětem alespoň posílala barevné časopisy a dědeček Garrigue přijel osobně (asi v roce 1884) a byla to pro rodinu velká událost (Masaryková 1994, s. 18-31).

V roce 1887 Tereza Masariková zemřela a poté přestal Masaryk na Moravě trávit léto. Již ho to tam zřejmě tolik netáhlo, jako když byla jeho matka naživu (Masaryková 1994, s. 23-24).

Pro rodinnou rekreaci si vybral slovenskou Bystričku u Martina, kde si pronajal část zemědělské usedlosti. Proč Slovensko? Snad proto, že jeho kořeny sahají na Slovensko nebo proto, že uvažoval o užší sblížení Čechů se Slováky. Jak se zamlouvala tato změna prostředí dívce, venkovského života neznalé?

Alice si letní pobyty na slovenské dědině zamilovala. Na statku se spřátelila s rodinou, která jim letní byt pronajímala, hlavně s dětmi: Jánošem, Pavlou, Malinkou a Jánošem Lehotských a pomáhala jim v hospodářství (Masaryková 1994, s. 44-48).

Krásné prostředí a zážitky ovlivnily Alici na celý život a vždy se sem ráda vracela. Nejen Alice, ale celá rodina zde byla spokojená. Pobyt v obklopení přírodou jim kompenzoval rušný život v Praze. Ale i ten měl své výhody:

„Pobyt v Praze jim skýtal především těsné sepětí s centrem veřejného dění v českých zemích a blízký kontakt s národním kulturním prostředím.

Alice tak mohla již ve svém dětském věku v doprovodu rodičů navštěvovat některé pražské společenské akce a bývala taktéž přítomna diskusním sezením, jež pořádali manželé Masarykovi ve svém bytě pro přátele a známé či pro vybrané studenty z Masarykových přednášek. Prostřednictvím těchto zkušeností se tak dozvídala o aktuálních dobových problémech, jež přicházely při

diskusích na přetřes, a poznávala z vlastní zkušenosti mnoho předních osobností českého politického a kulturního života.“ (Lovčí 2007, s. 33-34)

Tato setkání nepochybně formovala její názory.

Alice se s rodiči také účastnila různých akcí např. v ženských klubech, které bojovaly za lepší postavení žen. Masaryk zde i přednášel (Masaryková 1994, s. 19-20).

Lze se domnívat, že z tohoto působení vzešly Aliciny postoje na celý život: „Ženám přiznával právo na rovnocenné profesní a intelektuální postavení v životě a vždy upřímně vítal, když se dokázaly úspěšně zhostit do té doby výlučně mužských profesí.

Třebaže konzervativně smýšlející občané doposud pohlíželi na ženy a dívky jako na druhořadá stvoření, jejichž místo má být především v kuchyni, T. G. Masaryka a jeho rodinu lze naopak plně zařadit do okruhu českých demokraticky smýšlejících rodin, v nichž se prosazovala idea ženské emancipace a podpora ženskému vzdělání. Tomáš a Charlotta Masarykovi byli přesvědčení demokraté, patřili k zastáncům rovnoprávnosti obou pohlaví a tento princip důsledně prosazovali rovněž ve výchově svých potomků.

Ty se oba manželé snažili vést nejen cestou vzájemné úcty a respektu k oběma pohlavím, ale také a především stezkou samostatného myšlení a uvažování. Když to bylo možné, nebránili se v hovoru respektovat své děti jako rovnocenné partnery. Vše jim rozumně vysvětlovali, diskutovali s nimi o různých problémech, nutili je o všem usilovně přemýšlet a hledat vždy svůj vlastní úsudek na věc.“ (Lovčí 2007, s. 35)

Tak tomu bylo i v roce 1886, kdy propukl spor o pravost Rukopisů královédvorského a zelenohorského. Masaryk stál na straně odpůrců – pokládal je za padělky. Alice, ač teprve sedmiletá, se o tento spor velmi zajímala a Masaryk jí srozumitelně vysvětlil, co bylo zdrojem tohoto sváru, popsal důkaz nepravosti rukopisů a také pronesl názor, že kulturu národa je třeba budovat na pravdě. Kvůli sporům o rukopisy získala rodina Masarykova nové přátele, ale také některé ztratila. Majitel vily, ve které Masarykovi bydleli, zastával na pravost rukopisů opačný názor než T. G. Masaryk, a proto se kvůli neúnosné situaci musela rodina z vily vystěhovat (Masaryková 1994, s. 25-32)..

Nedaleko nového bydlíště plnila Alice svoji školní docházku, a to na přípravce Vyšší dívčí školy ve Vodičkově ulici. Byla to soukromá obecná škola. Měšťanskou školu navštěvovala na Josefovské ulici. Na léta strávené na této škole ráda vzpomínala (Masaryková 1994, s. 34-55).

1.4 Vzdělávání

V druhé polovině 19. století bylo vyšší vzdělání umožněno jen chlapcům. Ke konci století začaly u nás vznikat různé ženské spolky, prosazující lepší postavení žen a především možnost vyššího vzdělání pro dívky. Emancipační hnutí bylo vedeno zvláště českými spisovatelkami (E. Krásnohorská) a praktickými průkopnicemi byly první učitelky. Velkého úspěchu hnutí dosáhlo založením pražského dívčího gymnázia Minerva a možností studovat na vysoké škole (Machačová, Matějček, 2010).

V roce 1892 Minerva otvírala další ročník a chystala se přijmout dostatečný počet dívek. Tehdy bylo studium nabídnuto Boženou Puklovou, Charlottinou přítelkyní, i Alici. Ta se chtěla stát lékařkou a toto byla pro ni příležitost, kterou si nechtěla nechat ujít (Masaryková 1994, s. 66).

Situace byla zhruba následující:

„Profesor Masaryk dlel tou dobou ve Vídni. V tamní říšské radě zastával poslanecký mandát za mladočeskou stranu a do Prahy se vracíval jenom o víkendech. A protože dívčí střední škola nebyla bezplatná a vstup na ni podmiňovala platba školného, rozhodla se Charlotta Masaryková Puklové zatím neodpovídat a vyčkat s definitivním stanoviskem až do Masarykova návratu, do něhož prý scházelo ještě několik dní. Netrpělivá Alice ovšem na svého otce čekat nemínila a plna nadšení přemlouvala matku k okamžitému souhlasu s nástupem do školy. Charlotta proto po dceřině naléhání rozhodla o celé věci sama a hned druhý den po Boženině návštěvě přihlásila Alici na Minervu. Vzhledem k manželovým známým postojům k ženské otázce však zřejmě ani nepředpokládala, že by T. G. Masaryk s tímto krokem nesouhlasil.“ (Lovčí 2007, s. 42-43)

Alice Masaryková na gymnázium skutečně nastoupila a absolvovala zde šest ročníků. Mezi spolužačkami byla jednou ze dvou nejmladších, protože zde

převážně studovaly starší dívky, která dříve neměly tuto možnost. K profesorům gymnázia patřilo několik vynikajících odborníků, často profesorů z chlapeckých gymnázií, kteří v budoucnu zastávali vysoké posty (Masaryková 1994, s. 67-69).

Na druhé straně se zde nacházeli i nekvalifikovaní pedagogové, a to byl možná jeden z důvodů, proč dívky nemohly skládat maturitní zkoušku na dívčím gymnáziu, ale musely ji složit na Akademickém gymnáziu. Alice ji úspěšně složila v červnu 1898. Naštěstí v té době už došlo k určitým změnám (Lovčí 2007, s. 46-47), a měla tak otevřené dveře k dalšímu vzdělávání:

„ Od podzimu 1895 směly absolventky Minervy alespoň externě hospitovat na českojazyčné filozofické fakultě a německojazyčné lékařské fakultě pražské univerzity. Lékařská fakulta s českou vyučovací řečí možnost hospitování žen sice zprvu zcela zamítla, její postoj se však změnil už v roce 1896. V březnu 1897 pak byly ženy dokonce připuštěny obecným ministerským výnosem za řádné nebo mimořádné posluchačky filozofických fakult všech c. a k. univerzit!“ (Lovčí 2007, s. 47)

Později A. Masaryková hodnotí ve své knize *Dětství a mládí*: „V naší rodině rovnocennost žen a mužů byla považována za samozřejmost, a proto jsem tenkrát nedovedla posoudit, kolik odvahy si vyžadovalo dílo Elišky Krásnohorské. Dnes, když chápu velikost jejího výkonu, vzpomínám jí s nekonečnou vděčností“ (Masaryková 1994, s. 71).

Alice toužila stát se lékařkou, a proto se po maturitě přihlásila ke studiu medicíny a v roce 1898, ve svých 19 letech nastoupila studium na lékařskou fakultu jako jediná dívka mezi padesáti hochy. Dívky mohly být přijímány jen jako mimořádné posluchačky a neměly možnost skládat zkoušky, ale jen kolokvia. Alice absolvovala pouhé dva semestry a studium lékařství ukončila. Odchod nesla těžce, ještě dva roky poté se jí sevřelo srdce, kdykoliv šla kolem nemocnice. Od dalšího školního roku se věnovala jen studiu na filozofické fakultě (Masaryková 1994, s. 100-102).

Proč tak náhle ukončila studium lékařství, které bylo jejím snem už od dětství? Důvodem mohly být nepříjemné zážitky od pitevního stolu, nerovnoprávné postavení mimořádné posluchačky, ponižující jednání profesorů ke studujícím

ženám, převažující zájem o humanitární obory. Až po letech Alice prozradila, že důvodem odchodu z medicíny byla částečně její krátkozrakost a nechut' nosit brýle. Při studiu však byl ostrý zrak nezbytností. A dalším důvodem bylo materiální zaměření profesorů, chybějící duchovnost. (Lovčí 2007, s. 49-50). Během univerzitního studia absolvovala Alice v letech 1901 – 1902 výuku v Berlíně (Lovčí 2007, s. 57).

H. G. Skilling o tomto soudí:

„Mnohem směrodatnější však bylo poznání, že medicína neuspokojuje její potřebu pomáhat lidem. Nesouhlasila s jejím materialistickým pojetím a postrádala v ní duchovní rozměr. Také se domnívala, že ji medicína odcizuje kráse a společnosti. Když s otcem podnikla cestu do Anglie a navštívila Toynbee Hall a další sociální zařízení, utvrdila se v pocitu, že studium medicíny neuspokojuje její zájem o sociální hygienu.“ (Skilling 2001, s. 67)

Ať to bylo jakkoliv, je zřejmé, že se Alice s ukončením studia dlouho vyrovnávala.

V dubnu a květnu 1902 se vydala s otcem do Londýna, kde se konal Mezinárodní protialkoholní sjezd, na který byl Masaryk pozván. Alice zde kromě přípravy materiálu ke své disertační práci uskutečnila se svým otcem setkání s osmdesátiletou lékařkou Elizabeth Blackwellovou, první ženou, která v Americe vystudovala lékařství. Po návratu o této ženě napsala životopisný článek. Na jaře 1903 obhájila Alice svoji disertační práci o Magně Chartě. Následně složila rigorózní zkoušky z historie a filozofie. Tím se stala první ženou, která získala doktorát z historických věd v Čechách. Po promoci odjela na postgraduální studium do Lipska, kde kromě studia historie a ekonomiky navštěvovala sociologické přednášky. V Lipsku se Alice seznámila s příběhem Heleny Kellerové, slepé a hluchoněmé Američanky. Alici tento příběh zaujal a napsala její životopis (Lovčí 2007, s. 57-61)

1.5 Láska

T. G. Masaryk, činný v protialkoholním tažení, se v dubnu 1900 zúčastnil protialkoholního kongresu ve Vídni, kde se seznámil s vídeňským očním lékařem Dr. Fröhlichem. Ten byl uznávaným odborníkem, proto Masaryk po návratu domů doporučil Alici, aby lékaře navštívila. To také Alice udělala (Masaryková 1994, s.102).

Seznámení s lékařem však nepřineslo jen řešení zdravotních potíží, ale jak naznačují další řádky, také vzájemné sympatie:

H. C. Skilling k této epizodě dodává:

„Mnohem později, v nevydaných pamětech, Alice vzpomíná, že ho považovala za odvážného a kulturního muže a že cítila, že „jsou pro sebe stvořeni“. Nedokázala si však představit společný život s cizincem. Unikla, jak sama přiznává, do Ameriky...“ (Skilling 2001, s. 68)

Z počátku mezi nimi probíhala korespondence, potom se odmlčel. Alicina matka v obavách z Alicina zhoršení psychického stavu napsala Fröhlichovi dopis, kde ho vyzvala, aby si Alici vzal za manželku. Když se toto Alice dozvěděla, cítila se ponížená a vztah s lékařem okamžitě ukončila. Po této události se dostavila psychická krize a hluboké zklamání, které zřejmě přineslo strach z navázání nového partnerského vztahu (Lovčí 2007, s. 55-56).

Časové zařazení poslední fáze těchto událostí nelze s jistotou přesně určit, jelikož záznamy, které by toto mohly potvrdit, nebyly nalezeny. Radovan Lovčí ve svém díle přesná data neuvádí, právě z nedostatku přesných záznamů, a na str. 80 poukazuje na odlišné časové zařazení této epizody v dílech H. C. Skillinga a R. C. Mitchellové.

1.6 Pobyť v Americe

Po ukončení studia na univerzitě v Lipsku, se jí naskytla možnost odcestovat do Ameriky na pozvání Mary Elzy Mc Dowellové, ředitelky univerzitního settlementu Town of Lake na chicagském předměstí. Zařízení sloužilo jako středisko přistěhovalců, poskytovalo jim účelné trávení volného času, vzdělání a seznamovalo je s americkým životem. Dva týdny také byla hostem sociální pracovnice Jane Addamsové (Masaryková 1994, s.103-104).

Při srovnávání americké sociální péče s péčí, kterou nabízela Habsburská říše si Alice uvědomovala, že Amerika je v této oblasti hodně v popředí:

„Ve srovnání s Habsburskou říší oceňovala zvláště progresivní metody americké péče, rozsáhlou škálu poskytovaných sociálních služeb – a nepřehlédnutelný zájem nejen dobročinných spolků, nýbrž i státu a městských samospráv o účinné řešení sociální problematiky. Jako osoba znalá evropských poměrů si příliš dobře uvědomovala, že USA v oboru sociální práce před zbytkem světa výrazně vedly a že mnohé země starého kontinentu, včetně Rakouska-Uherska, americkému příkladu nemohly rovnocenně konkurovat.“

(Lovčí 2007, s. 66)

Před návratem v roce 1905 dostala Alice nabídku na získání pracovního místa od svých amerických učitelek. Ta ale nabídku odmítla a vrátila se do Prahy (Lovčí 2007, s. 67).

Dle mého mínění se právě za pobytu v Americe zřejmě zrodil zárodek nápadu vytvořit i u nás podobný systém sociálních služeb a pro tyto účely zřídit sociální školu, kde by sociální pracovnice získaly profesionální vzdělání ve svém oboru.

Stejný názor vyplývá také z následujícího příspěvku:

„U A. Masarykové začala orientace na sociální práci a charitativní činnost pravděpodobně při jejím zahraničním pobytu ve Spojených státech amerických, a to v období let 1904 – 1905, která strávila v městě Lake u Chicaga, kde studovala americké sociální poměry a učila se od místních průkopníků moderním metodám sociální práce. Poznávala zde život českých menšin. Pořádala přednášky, účastnila se schůzí Ženského klubu a organizovala Úklidový klub, který vedl děti a mládež k údržbě zanedbaných oblastí.“

(Valencik.cz)

Z Ameriky se vrátila hodně vyčerpaná a musela se dlouho zotavovat (Skilling 2001, s. 72).

Během následujícího roku se angažovala v brněnském spolku Dívčí akademie, které mělo za cíl vybudování prvního moravského gymnázia pro dívky. Zároveň vyvíjela aktivitu v boji za získání volebního práva pro ženy, které v posledních úpravách volebních řádů opět nebylo ženám přiznáno. Prováděla

také přednáškovou činnost na různá aktuální témata: Volební právo žen, výchova, alkoholismus. .Kromě přednášek se věnovala také publikační činnosti na protialkoholní téma a činnosti překladatelské, kdy se jí podařilo přeložit dvě knihy – vtipný pedagogický spis Georgie Horace Lorimera „Od píky“, který přeložila pod pseudonymem Jan Vacek a protialkoholní příručku Gustava von Bungeho „K otázce alkoholu“. Obě knihy měly úspěch (Lovčí 2007, s. 69-78).

1.7 Pedagogická dráha

Alice Masaryková si nikdy neplánovala, že by se stala učitelkou, ale věděla, že v Čechách dosud není možné působit jako sociální pracovnice (Skilling 2001, s. 72)

Proto v roce 1906 nastoupila Alice jako pedagožka na dívčí lyceum v Českých Budějovicích. Proč volila zrovna České Budějovice není známo. K vykonávání učitelského zaměstnání postačovalo šest semestrů univerzitního studia a složení státní učitelské zkoušky. Alicin doktorát byl tedy spíše pozitivní výjimkou. Vyučovala němčinu, historii, zeměpis a vychovatelství. Díky tomu, že měla vzdělání i v jiných oborech, přednášela svým žačkám i z oblasti sociálních, psychologických a biologických věd (Lovčí 2007, s. 79-82).

Velmi zajímavě se v dnešní době jeví požadavky, které musely tehdy uchazečky o učitelské povolání splnit:

„Roli tíživé a kruté daně, již ženy musely vykoupit své rozhodnutí stát se učitelkou, sehrával naproti tomu státem přísně vyžadovaný celibát (zrušený v českých zemích a na Slovensku teprve roku 1919!). Ten byl ještě na počátku 20. století zdůvodňován různými rozporuplnými argumenty. Mimo jiné údajnou nemožností ženy-učitelky časově stíhat roli matky a zároveň pedagožky; domnělou schopností žen plně kompenzovat mateřský cit v učitelské profesi či údajnou mravní potřebou, aby žena byla jako panna svým žákům vzorem čistoty a cudnosti.“ (Lovčí 2007, s. 81)

Dle následujícího příspěvku je zřejmé, že se ve svém zaměstnání neomezovala jen na své povinnosti, ale snažila se, ostatně jako vždy, zavádět nové aktivity:

„Přednášela o správné výživě, zdravé sociální hygieně, správném odívání, nebezpečí alkoholismu, o základech filozofie a teologie a propagovala ženskou emancipaci. Na lyceu mimo to pořádala akce na podporu pití mléka a řádné hygieny, angažovala se v dramatickém kroužku a se svými žačkami podnikala občasně výlety do přírody. Vydobyla dále dívkám právo dobrovolné výuky tělocviku, který tehdy nebyl povinným předmětem jako nyní, ale býval mnohdy vyučován jen v prvním ročníku, a sama se ujala řízení jeho hodin.“

(Lovčí 2007, s. 82)

I v době českobudějovického působení byla aktivní v protialkoholních akcích a účastnila se protialkoholních kongresů, z toho jednoho ve Stockholmu. Z vlastní vůle strávila o jedné prázdninách celý měsíc v těšínském ústavu pro choromyslné jako praktikantka. Příští prázdniny zase pobývala v podobném ústavu v Kroměříži (Skillling 2001, s. 73).

Zapojila se také do práce v Ženském klubu českém, který patřil mezi nejvýznamnější české spolky. Byl založen roku 1903 a sdružoval ve svých řadách významné ženské představitelky českého národa, mnoho spisovatelek, intelektuálek, umělkyně i žen neznámých. Pořádal vzdělávací přednášky, vzpomínkové akce, umělecké pořady a koncerty a vyvíjel úsilí vedoucí k rozvoji dívčího školství (Lovčí 2007, s. 93).

V roce 1910 Alice působení na českobudějovickém dívčím lyceu ukončila a přijala místo na dívčím lyceu v Praze Holešovicích, kde vyučovala dějepis a pedagogiku (Skillling 2001, s. 72).

Vedle pedagogického a veřejného působení se Alice věnovala publikační činnosti a překladatelství. V roce 1910 přeložila spolu se Zdeňkem Frantou dílo „Na úsvitě radikalismu“, které pojednává o politickém dění v Anglii v 17 -18. století. (Skillling 2001, s. 78).

1.8 Sociologická sekce

V této době vstoupila Alice do Sdružení akademicky vzdělaných žen a několik let dokonce působila ve vedení. Sdružení si kladlo za cíl hájit zájmy studentek a vzdělaných žen na veřejnosti a ve styku s úřady a institucemi, hlavně v oblastech rovnoprávného přístupu žen ke vzdělání (Lovčí 2007, s.104-105).

V letech 1911-1912 se Alice Masaryková podílela na ustanovení sociologického semináře na české univerzitě, který byl podporován Svazem československého studentstva a Sdružením akademicky vzdělaných žen, jehož byla vedoucí. Seminář byl rozdělen na tři oddělení: Teoretickou sekci vedenou dr. B. Foustkou, jenž přednášel teoretickou sociologii, konkrétní sekci vedenou univerzitním docentem dr. E. Benešem, který přednášel o konkrétních problémech, např. alkoholismu a praktickou sekci, kterou vedla dr. Masaryková, v níž členové shromažďovali materiál o jednotlivých dětech, přičemž se zaměřovali na problémy spojené s tuberkulózou nebo domácím průmyslem. Tato sekce se scházela pravidelně, v počtu asi třiceti členů, včetně studentů sociologie, psychologie, literatury, medicíny, práv a filosofie. Přednášky významných osobností pojednávaly o chudobě, pracovních podmínkách pražských průmyslových dělníků, zanedbaných dětech, alkoholismu a sociální hygieně (Skilling 2001, s. 74).

O svých případech potom studenti praktického oddělení podávali informace na zasedáních Sociologické sekce. I když Alice Masaryková nebyla řádnou univerzitní učitelkou, zařadila se mezi první učitele sociologie a zasloužila se tak o rozvoj a propagaci sociologie v českých zemích (Lovčí 2007, s.114-116).

H. C. Skilling ve své knize dokonce tvrdí:

„Ačkoli Masaryk přednášel sociologii, byla to Alice, která zavedla studium praktické sociologie a sociální práce, a lze ji proto považovat za zakladatelku sociologického výzkumu v českých zemích.“ (Skilling 2001, s. 75)

Nadále působí v Čs. abstinčním svazu, navštěvuje mezinárodní i celorakouské akce (Lovčí 2007, s. 117).

Ve výroční zprávě lycea školního roku 1913/1914 představila Alice Masaryková plán na zřízení první řádné sociálně zdravotní školy, která v českých zemích zatím chyběla. Ve svém článku uvedla nutnost přejít od

dobročinnosti k řádné sociální službě a jako vzor uvedla Spojené státy americké (Lovčí 2007, s 127-130).

1.9 Období 1. světové války

V červnu 1914 došlo v Sarajevu k atentátu na následníka habsburského trůnu, čímž vznikl podnět k rozpoutání 1. světové války, do které se zapojilo několik desítek států a vyžádala si miliony životů (Ottovo nakladatelství 2006, s. 11).

T. G. Masaryk se od 90. let angažoval na politické scéně a zúčastnil se tajných schůzek protirakouských českých politiků. Byl u zrodu domácího odboje a v prosinci odešel do zahraničí, kde prosazoval rozpad monarchie a vznik samostatného českého případně československého státu (Ottovo nakladatelství 2006, s. 182).

Do zahraničí Masaryk odcestoval pod záminkou doprovodu dcery Olgy na zdravotní dovolenou, odcestoval v prosinci 1914 do Švýcarska. Olga byla zrovna po rozvodu ve špatném psychickém stavu. Alice z matkou zůstaly v Čechách. Herbert měl po rozvodu a kvůli placení alimentů se dostal do finančních potíží. Nebyl tedy v dobrém psychickém rozpoložení, prospělo mu snad jen to, že ze zdravotních důvodů nebyl přijat do armády. Angažoval se alespoň při poskytování humanitární pomoci uprchlíkům z frontových oblastí. Bratr Jan chtěl odjet do Ameriky. Ale byl zdržen v hamburském přístavu a vrácen zpět. Musel pak nastoupit vojenskou službu. Matka Charlotta trpěla srdeční vadou a strach o všechny své děti i o manžela jí ničil zdraví i psychiku (Lovčí 2007, s. 139-142).

Na jaře 1915 došlo v rodině Masaryků k tragické události. Při poskytování humanitární pomoci se Herbert nakazil od uprchlíků z tyfem. Alice s matkou ho ošetřovaly a věřily, že se uzdraví. Zřejmě však po prodělané manželské krizi a narušené psychice nebyl jeho organismus dost odolný a 15.3.1915 zemřel. Jeho bývalá manželka byla právě v pátém měsíci těhotenství (Lovčí 2007, s. 142).

I po čas války Alice publikovala, pod pseudonymem „Jan Skála“ sepsala další osudy Heleny Kellerové, která se zásluhou obětavé pomoci učitelky a prostřednictvím hmatu naučila psát a číst a popsala její postupnou proměnu v přesvědčenou socialistku (Skilling 2001, s. 77)

O letních prázdninách roku 1915 Alice Masaryková pracovala jako ošetřovatelka v karanténní stanici v Pardubicích, kde ošetřovala raněné vojáky. Setkala se zde tváří v tvář hrůzám války (Valencik.cz)

Mezitím 30. 8. 1915 proběhla u Masaryků první policejní prohlídka. Masaryk byl odvolán z profesorského místa na univerzitě a Alicin učitelský plat se tak stal hlavním příjmem rodiny. Na počátku podzimu se Alice podrobila prvnímu policejnímu výslechu kvůli Masarykovým spisům. Celou situaci považovala za bezvýznamnou. Otcovy spisy pro ni znamenaly vědeckou práci, proto se necítila ohrožena. 28. 10. 1915 vypukla rozsáhlá zatýkácká akce, které nebyla ušetřena ani Alice Masaryková. Byla obviněna z podílu na úschově Masarykových spisů, z protistátní činnosti vzniklé spoluprací s otcem a z vlastizrady. Hlavní vina spočívala v tom, že odevzdala všechny Masarykovy rukopisy E. Benešovi (Lovčí 2007, s 149-150).

Zaráží mě skutečnost, že Alice při svém vzdělání a všeobecném rozhledu nerozeznala nebezpečí, kterého jí hrozilo, a jak vyplývá z dalšího textu, i po zatčení si udržela své naivní přesvědčení.

Alice skutečnost, že pomohla při uschování spisů, považovala spíše za zásluhu, takže zatčení jí přišlo absurdní a dělala si z něj i legraci a počítala s brzkým propuštěním. To se však nestalo, v pražském vězení pobyla několik týdnů. Ředitel holešovického lycea Jan Satranský jí vyšel vstříc a udělil jí časově neomezenou dovolenou. Koncem listopadu byla převezena do Vídně (Lovčí 2007, s. 156)

Do cely byla přivedena večer, když její spoluvězeňkyně už spaly a místnost byla osvětlena jen lampou. Ráno byla překvapena drsnou realitou sociální bída (Skilling 2001, s. 83-84).

Podmínky ve věznici zemského trestního soudu ve Vídni byly o mnoho horší než v pražské věznici: „Vyskytovaly se zde štěnice, všude byl cítit zápach, hygiena byla jen na primitivní úrovni. Vězeňkyně obdržely toliko hrubé režné košile, polštář nacpaný slámou a deku. Mnoho lidí se tísnilo v malém prostoru; v cele panoval dusný vzduch, a tak některé ženy občas omdlívaly.“ (Lovčí 2007, s.161)

Ve vězení strávila osm měsíců, po celou dobu si dopisovala s matkou. Matčiny dopisy jí pomáhaly překonat těžké chvíle, byly pro Alici zdrojem velké morální

podpory. Posílala jí také peníze, knihy a oblečení. Alice se zase ve svých dopisech snažila matku utěšovat v její osamělosti a nemoci. Psala o tom, jak jí má ráda, a vzpomínala na šťastné časy před válkou strávené společně doma nebo na Slovensku (Skilling 2001, s. 85)

Postupem času se u Alice začaly prohlubovat stavy beznaděje. A když se její stav zlepšil, využívala okolní prostředí ke studiu „sociálních případů“ (Lovčí 2007, s.163-172).

Později se ve svých dopisech matce svěřuje, že tato zkušenost a poznání úplně jiného života, na jaký byla dosud zvyklá, jí dala větší náhled než jakákoliv učebnice sociální patologie (Skilling 2001, s. 88).

Zpráva o Alicině zatčení se časem dostala i do Spojených států amerických, kde zpráva vzbudila obavy, že bude Alice skutečně popravena. Alicini přátelé ve spolupráci s krajanskými spolky rozpoutali kampaň za Alicino osvobození. Pod tlakem veřejného mínění a po intervenci amerického vyslance v Rakousku byla Alice 3. července 1916 propuštěna (Lovčí 2007, s.176-178).

Po propuštění z vězení Alice nesměla vyučovat, a nemohla se už ani vrátit do lycea a aby doplnila rodinné příjmy, vyučovala soukromě anglický jazyk. Začala se opět zajímat o sociální práci a nemohla se dočkat samostatné republiky, kde by měl být starý systém dobrovolné sociální práce nahrazen veřejnou sociální péčí vybudovanou na demokratických principech. Ta by měla být organizována systematicky, na vědeckém základě a měli by se jí věnovat vyškolení sociální pracovníci. U Masaryků se scházela skupina žen a promlouvaly o sociologii a sociálních otázkách (Skilling 2001, s. 92).

V roce 1918 se zdravotní stav matky Charlotty ještě více zhoršil a v srpnu 1918 musela být hospitalizována v sanatoriu na Veleslavíně. Naopak dobrou předzvěstí lepších časů byla jednání o založení vyšší sociální školy, na jejímž uskutečnění usilovala Alice ve spolupráci se Sdružením akademicky vzdělaných žen. Ve školním roce 1918/1919 škola skutečně otevřela svůj první ročník (Lovčí 2007, s. 192-195).

„V ní se v jednoročním studiu vzdělávaly sociální pracovnice, diplomované sestry a pracovníci pro práci v terénu, tedy dnes tak podceňovaní terénní pracovníci. Díky jejímu (A. Masarykové) úsilí se rozvíjely terénní programy, ošetrovatelská péče, výchovná a sociální práce, poradny.“ (mail.e-republika.cz)

1.10 Plodné období míru

28. říjen 1918 znamenal konec 1. světové války a vznik Československého státu. T. G. Masaryk byl zvolen prezidentem a celá rodina se přestěhovala na Pražský hrad. Na žádost Čs.strany sociálně demokratické Alice Masaryková přijala nabídku a stala se jejich poslankyní v Revolučním národním shromáždění. Angažovala se ve zdravotním výboru, kde měla možnost využít znalosti ze své praxe. V září roku 1919 však z funkce poslankyně odstoupila. Alice se totiž aktivně zapojila do činnosti Československého červeného kříže, formálně ustanoveného v únoru 1919 a tato aktivita jí zabírala mnoho času. Rozhodla se proto některé jiné aktivity opustit, včetně funkce poslankyně. Politická činnost pro ni nebyla příliš atraktivní, naopak činnost sociální ji velmi přitahovala a přinášela jí vnitřní uspokojení (Lovčí 2007, s.197 – 205).

Organizace Československého červeného kříže se pro Alici Masarykovou stala na dlouhou dobu důležitou částí jejího života, proto jí bude věnována samostatná kapitola v dalším textu.

Odchodem z politické scény se však Alicin kontakt s českými i světovými politiky neomezil, neboť bylo nutné, aby zastupovala svou nemocnou matku při reprezentativních příležitostech, jako první dáma státu. Charlotta Masaryková se na veřejnosti příliš neobjevovala, její zdravotní stav se po skončení války spíše zhoršil. Kromě arteriosklerózy a srdeční vady trpěla Charlotta stále těžkou melancholií a záдумčivostí a občas se musela být hospitalizována ve veleslavínském sanatoriu. Její stav se stále horšil a 13. května po předchozím záchvatu mrtvice zemřela. Po matčině smrti převzala Alice plně čestnou úlohu první dámy státu. Tato činnost zahrnovala doprovod otce při významných příležitostech, pomoc při vyřizování organizačních záležitostí a účast při různých schůzkách apod. (Lovčí 2007, s. 207 – 209).

Při záležitostech spojených s rekonstrukcí Hradu se Alice často dostávala do kontaktu s architektem Josipem Plečnikem, který byl opravami pověřen. Rekonstrukce trvala několik let a za tu dobu se mezi oběma utvořilo přátelské pouto. Zda šlo jen o přátelství nebo tento vztah znamenal víc, není jisté (Skilling 2001, s. 115-123)

Zde, tak jako pokaždé, když se jednalo o možný Alicin intimní život, se všichni autoři mohou jen domýšlet, neboť je zřejmé, že si Alice tuto oblast pečlivě střežila. H. C. Skilling na toto téma dodává následující:

„Zdá se však, že se Alicin postoj k manželství v průběhu let měnil. Při jedné příležitosti (datum je nejisté, někdy po roce 1918), když se jí jedna přítelkyně zeptala, proč nepomýšlí na vdavky, odpověděla žertem: „Zamilovala jsem se do Červeného kříže a zůstanu své lásce věrná.“ Když se jí kdosi při jiné příležitosti, v roce 1937, vyptával na totéž a vyzvídal, zda snad neprožila nešťastnou lásku, odpověděla se smíchem: „Snad kdybych našla takového nešťastníka, ale... což jsem mohla?“ Krátce před smrtí přiznala svoji lítost, že se nikdy neprovdala a neměla děti.“ (Skilling 2001, s. 68)

V roce 1934 se zhoršil Masarykův zdravotní stav, ale přesto byl v následujícím roce znovu zvolen prezidentem. Po ochrnutí pravé ruky však už nebyl schopný zastávat úřad tak, jak byl zvyklý, a proto 14. 12. 1935 abdikoval ze zdravotních důvodů (cs.wikipedia.org).

Jako svého nástupce navrhl dr. Edvarda Beneše. Ten byl 18. prosince 1935 skutečně zvolen prezidentem republiky. Masarykův zdravotní stav se v roce 1937 výrazně zhoršil. V srpnu jej postihla srdeční slabost a 14. září 1937 zemřel (Lovčí 2007, s. 310-313).

Ve třicátých letech se začala projevovat hospodářská krize. Poklesla výroba a omezil se vývoz, což mělo špatný dopad na ekonomiku ČSR. Vytvořilo se tak podhoubí pro hnutí a strany, které slibovaly lepší časy a rozvracely Československo (Ottovo nakladatelství 2006, s. 11).

V této době se Alice intenzivně zabývala prací v Červeném kříži, aby unikla nepříjemným myšlenkám. Nakonec pod tíhou zdrcené psychiky odjela do Londýna k bratrovi Janovi, který tam působil jako československý velvyslanec. Tam strávila několik měsíců na přelomu roku 1937/1938 (Lovčí 2007, s. 313-315).

Z 29. na 30. září byla podepsána Mnichovská dohoda a Československo tak ocitlo v bezvýhodné situaci (Ottovo nakladatelství 2006, s. 11).

Došlo ke změně politických poměrů, země se ocitla pod silným tlakem Německa, Edvard Beneš odešel z republiky. Došlo i ke změnám v Čs.

Červeném kříži, který přišel o mnoho svých poboček a milionový majetek. Navíc se rozpoutala štvavá kampaň kvůli domnělému špatnému hospodaření ČSČK a úniku vysokých částek, z čehož byla osočována především A. Masaryková. Situace byla vyhrocená a ve snaze uklidnit situaci, Alice z postu předsedkyně po dvaceti letech v prosinci 1938 odešla. 15. března následujícího roku byly české země obsazeny německým vojskem a o den později vyhlášen protektorát na území Čech a Moravy (Lovčí 2007, s. 317-322).

Pod tlakem událostí Alice z republiky na konci března odcestovala do Ženevy. Tam strávila jeden měsíc a odjela do Ameriky, kde zůstala do skončení války (Skilling 2001, s. 125).

1. 11 2. světová válka a exil

V září 1939 vypukla 2. světová válka a vzhledem k nárůstu uprchlíků bylo nutné zajistit humanitární pomoc. Zde se našlo uplatnění i pro Alici, která ve spolupráci s krajany přispěla k zakládání československých poboček Amerického Červeného kříže. Kromě toho udržovala kontakty s českými exilovými politiky a krajany a často přednášela (Lovčí 2007, s. 328).

Velké vypětí, kdy jí činilo problémy hovořit na veřejnosti o tragédii Československa, způsobilo totální fyzické a psychické vyčerpání organismu a Alice odjela zotavit se do sanatoria. Doufala, že po zotavení se znovu pustí do práce, ale její psychické zdraví však zůstalo oslabeno. Její stav se ani v následujících letech příliš nezlepšil a Alice prošla ještě několika zdravotnickými zařízeními (Skilling 127-128).

1.12 Návrat do vlasti

Po skončení války se Alice s bratrem Janem vrátila v září 1945 do Československa. Jan Masaryk působil jako ministr zahraničí už v exilové vládě a po utvoření nové čs. vlády, zastával tutéž funkci. Alice se po návratu do veřejného života příliš nezapojovala, stýkala se jen se svými přáteli. Stýkala se také se svou sestrou Olgou, která občas do Československa přijela. Olga se svým mužem prožili velkou tragédií, když na konci války ztratili oba syny. Jeden zahynul ve válce a druhý zemřel na tuberkulózu (Lovčí 2007, s. 347-350).

Zdravotní stav a pokročilý věk Alice Masarykové jí neumožňoval plné pracovní nasazení, přesto však zastávala neplacený post formální předsedkyně Čs. Červeného kříže. Její jméno bylo však v cizině známé, a to zároveň s jejími kontakty v Americe prospělo v rámci humanitární pomoci Československu po válce. Od své funkce v ČSČK v roce 1947 odstoupila. Důvodem byl skromný pocit, že pro organizaci nedělá tak mnoho, aby mohla zastávat tento post. Nadále však zůstala řadovou členkou Čs. Červeného kříže (Lovčí 2007, s. 353-357).

Politická situace v zemi byla napjatá. Ve volbách v roce 1946 zvítězila KSČ a obsadila všechny důležité funkce a zvyšoval se vliv Sovětského svazu. Rozpory mezi demokraty a komunisty se stupňovaly a začátkem února se vyhrtilo napětí ve vládní koalici. 20. února podali ministři demokratických stran demisi (Ottovo nakladatelství 2006, s. 12).

Jan Masaryk sice ve vládě zůstal, ale svoji pozici neustále zvažoval. 10. března 1948 dostala Alice Masaryková zprávu o Janově úmrtí. Byl nalezen pod okny svého ministerského úřadu. Jako pravděpodobný důvod úmrtí byla uvedena sebevražda v pomnutí smyslů (Lovčí 2007, s. 368-370).

V této době Alice připravovala k vydání matčiny dopisy, které jí psala do vězení a vzpomínky o své matce a rodině (Skilling 2001, s. 130)

1.13 Emigrace

3. září 1948 postihla Alici další ztráta - zemřel Edvard Beneš, který byl i s jeho ženou Hanou jejími blízkými přáteli (Lovčí 2007, s. 381-395).

Zřejmě od této doby Alice Masaryková uvažovala o další emigraci. 21. prosince 1948 opravdu odcestovala do Ženevy pod záminkou strávit se svou sestrou vánoční svátky. Na Olžino naléhání ale zůstala déle. Její pas měl platnost jen do 30.6. 1949, ale v průběhu roku 1949 si zajistila prodloužení jeho platnosti a odjela s Olgou vyřizovat do Anglie Janovu pozůstalost. Do Československa se zatím vrátit nechtěla a v roce 1950 odjela do Spojených států amerických. Za místo svého pobytu si zvolila New York. Tam ani přes svůj vysoký věk nezůstala nečinná. Stýkala se s představiteli čs. exilu a promlouvala v českém vysílání Hlasu Ameriky. To se samozřejmě v ČSR neutajilo a české úřady Alici písemnou formou vyzývaly k návratu do vlasti. Ta tak neučinila, proto jí byl zabaven veškerý majetek a nedovolený pobyt za hranicemi byl hodnocen jako trestný čin, a to znamenalo, že už se do Československa nevrátí (Lovčí 2007, s. 399-404).

Vhledem k jejím zásluhám na rozvoji státu je postoj tehdejšího režimu nepochopitelný: „Alice Masaryková dala sociální práci vše, co mohla, a především jí dala své srdce. Komunistický režim, který se chopil moci roku 1948 se této vzdělané ženě odměnil jejím vyhoštěním.“(mail.e-republika.cz)

Nebyl jí přiznán přistěhovalecký statut, měla jen skromný příjem od výboru Svobodné Evropy a příspěvku od jejích sestřenic. Přesto byla nyní spokojenější a čínorodější. Ze Švýcarska za ní přicestovala sestra Olga a po manželově smrti už v Americe zůstala (Skilling 2001, s. 133).

Psala a publikovala články v krajanských časopisech. Se sestrou Olgou se podílela na založení nakladatelství „Masaryk Publications Trust“ v Pittsburghu, které vzniklo za účelem vydávání Masarykových spisů v angličtině. V politických poměrech komunistického Československa nebylo totiž možné vydávat Masarykovo dílo, protože Ústav TGM, který měl vydávat Masarykovi spisy v češtině, o jehož založení se Alice zasloužila, komunistická vláda zrušila v roce 1954 (Lovčí 2007, s. 406-408).

V létě 1955 navštívila Alice Masaryková Kanadu, kde byla pozvána tamní krajanskou organizací a torontskou pobočkou Sokola na slavnost spojenou se

sokolským sletem. Zde přednesla slavnostní projev v češtině a slovenštině (Lovčí 2007, s.414-415).

V roce 1956 se Alice na krátkou dobu přestěhovala na Floridu do Masaryktownu ke své přítelkyni slovenského původu. Poté se přesunula do Miami na pozvání Čechoameričanky Marie Vokálkové, kde měla v úmyslu setrvat déle a dokončit knihu vzpomínek z dětství a mládí. Zde se jí však podstatně zhoršil zrak, což jí znemožňovalo psát. V roce 1959 ji postihla mozková příhoda a téměř úplně oslepla. Na Miami se jí velmi líbilo, byla zde spokojená, ale v roce 1962 ji postihla embolie. Po krátkém pobytu v nemocnici se vrátila zpět k Marii Vokálkové, která ač také nemocná a v pokročilém věku, se o Alici obětavě starala. Alici se zrak ještě více zhoršil, proto musela na rozsáhlou Alicinu korespondenci odpovídat především Marie Vokálková. Alice Masaryková měla v té době 85 let, žila v ústraní ale přesto nebyla úplně zapomenuta. V roce 1966 se Alice Masaryková musela přestěhovat, protože Marie Vokálková ve svých zhruba osmdesáti letech už nemohla o Alici pečovat. Alice si zvolila za místo svého dalšího pobytu krajanský domov pro seniory v Chicagu (Lovčí 2007, s.421-424).

Po dlouhé době zde měla návštěvu z domova. Přijela ji navštívit slovenská novinářka, které poskytla rozhovor, kde se mimo vyznala z lásky ke slovenskému národu. Také projevila lítost, že zůstala celý život svobodná a přiznala se, že nejvíc na světě miluje svého otce a svou vlast (Skilling 2001, s. 138)

V listopadu roku 1966 prodělala A. Masaryková infarkt a potom ještě několik slabších záchvatů. 29. listopadu zemřela ve spánku ve věku 87 let. Ostatky Alice Masarykové byly uloženy v mauzoleu Českého národního hřbitova v Chicagu. Přáním Alice bylo spočinout na lánském hřbitově vedle ostatků rodičů a bratrů. Tento akt se realizoval až v roce 1994, kdy byl Alicin popel uložen do hrobky rodiny Masarykových v Lánech u Prahy (Lovčí 2007, s. 424-430).

2. Alice Masaryková a Červený kříž

2.1 Vznik Československého Červeného kříže

Organizace Červeného kříže vznikla v roce 1863 na základě ženevské konvence, zakladatelem byl Henri Dunant. Cílem byla pomoc raněným, i když bojují za nepřátelskou stranu a nedotknutelnost nemocnic a zdravotního personálu, označených znamením červeného kříže (Dorazil 1927, s.30-70)

V českých zemích vyvíjel zdravotní a humanitární činnost Vlastenecký pomocný spolek pro Království české a Dámský pomocný spolek pro Království české. Oba spolky působily jako součást Rakouské společnosti Červeného kříže (Lovčí 2007, s.245).

V lednu 1919 začala Alice Masaryková své působení v čs. parlamentu jako poslankyně za Čs. stranu sociálně demokratickou a v tomto měsíci byla také pověřena ministerstvem sociální péče dozorem nad sociálními organizacemi, ústavy a odbornými školami sociálními a sociologickými. V únoru se aktivně zapojila do formování československé pobočky Červeného kříže. Alice dobře znala dosavadní činnost rakouského Červeného kříže, vadilo jí, že Rakouská společnost Červeného kříže je spíše aristokratickým sdružením (Lovčí 2007, s. 245-246).

O nově se rodící organizaci měla jinou představu:

„Podle Alice neměl být Červený kříž chápán pouze jako organizace zajišťující pomoc za války nebo v jiných vypjatých situacích, ale především jako určitý orgán lidského života, jak napsala v roce 1920 v nepublikované črtě. Sociální hygiena, pojem, který s oblibou užívala, měla podporovat „celkový fyzický a duchovní vývoj“ ... spolu s morální zodpovědností za sebe sama a za druhé“ . (Skilling 2001, s. Str. 101)

Ustavující schůze Československého Červeného kříže se konala 1. února 1919, kde došlo ke zvolení přípravného výboru a návrh na jmenování A. Masarykové předsedkyní. Dále byla podána žádost o souhlas prezidenta se vznikem spolku a zvolením A. Masarykové do funkce předsedkyně. Prezident T. G. Masaryk žádosti vyhověl a 6. února podepsal jmenovací dekret (Dorazil 1927, s. 290).

Tak se započala výstavba zcela nové organizace, která měla nahradit dosud působící místní spolky rakouského Červeného kříže. V červenci 1919 byla pobočka ČSČK uznána vládou jako jediná instituce tohoto druhu fungující na území ČSR a tím bylo vyhověno přísným pravidlům mezinárodního Červeného kříže (Lovčí 2007, s. 247-248).

Alice měla v plánu vytvořit novou instituci usilující v dobách míru o fyzické a morální zdraví národa. To vyžadovalo systematickou, vědecky podloženou práci a nasazení vyškolených sociálních pracovníků. S ohledem na celoživotní zájem o sociální práci a studium sociálních problémů v Americe i ve vlasti se dr. Masaryková zdála být předurčena pro tento úkol. V zemi zmítané krizí byl nedostatek všeho, vyskytovaly se nejrůznější nemoci a chudoba, problémy týkající se vězňů, invalidů, vdov, sirotků a uprchlíků, přičemž Slovensko bylo vystaveno maďarskému vojenskému útoku (Skilling 2001, .s 99)

2.2 Struktura ČSČK

Místní spolky ČSČK uznávaly jednacím jazykem češtinu a slovenštinu dle čs. ústavy a byly rozděleny na čtyři divize: česká, moravskoslezská, slovenská a podkarpatská. Sídla měly v Praze, Brně, Martině (nejdříve v Trenčíně a později v Martině) a Mukačevu. Každá divize měla své vedení a ředitele. V čele ČSČK bylo celostátní ústředí s předsedkyní, Hlavním stanem a Výkonným výborem. Hlavní stan projednával především rozpočet a nejvýznamnější záležitosti. Výkonný výbor byl užším orgánem a scházel se jednou měsíčně. Ústřední sídlo nové organizaci nejprve poskytla A. Masaryková ve svém bytě, později byl pro tyto účely uvolněn pražský Clannerův palác, kde získal ČSČK oficiální sídlo (Lovčí 2007, s. 248).

Sídlo nové organizaci nejprve poskytla A. Masaryková ve svém bytě, postupně jak přibývalo agendy, bylo nutné se přestěhovat do větších prostor. Nakonec se sídlem stal Clannerův palác v Karmelitské ulici (Dorazil 1927, s. 291)

Alice Masaryková věnovala budování Červeného kříže veškerý svůj čas i energii. Omezila proto i své působení v jiných společnostech a spolcích. Na podzim roku 1919 dokonce odstoupila z funkce poslankyně. Živě se zajímala o činnost ČSČK – podnikala inspekční cesty po republice, přednášela a

propagovala práci ČSČK. Dokonce se aktivně zapojila do činnosti lánské pobočky ČSČK a jako její řádně zvolená předsedkyně se podílela na jejich sociálních a charitativních akcích. S prací a úkoly ČSČK seznamovala i čs. prezidenta a pořádala s jeho podporou dobročinné humanitární a finanční sbírky. Pokud jí přece jen zbylo trochu času, rozšiřovala si své odborné vzdělání ve zdravotní oblasti (Lovčí 2007, s.250-251).

2.3 Získávání finančních prostředků

Čs. Červený kříž měl před sebou hodně plánů a úkolů, z nichž mnohé byly v poválečném období zcela akutní. Aby bylo možné potřebnou činnost realizovat, bylo třeba získat finanční prostředky. Mezi první akce ČSČK, kterou Alice Masaryková zaštitila svým jménem byly štedré dny Červeného kříže konané 23.–30. března 1919. Cílem bylo formou darů nashromáždit finanční prostředky k započetí potřebné humanitární pomoci a také získat finanční nezávislost na československém státu. Stát sice zůstal i v budoucnu přispěvatelem Červeného kříže, ale sbírka přinesla dobré výsledky. Podařilo se nashromáždit milionové dary. Mohly se tak financovat jak základní potřeby strádajících obyvatel měst, tak dlouhodobější projekty (Lovčí 2007, s. 259).

A. Masaryková se snažila získat podporu a pomoc i svými mezinárodními kontakty. Už v roce 1919 podnikla několik cest do Francie, Anglie, Švýcarska a dalších zemí, kde vyjednávala humanitární pomoc pro poválečné Československo. Z těchto kontaktů se podařilo uskutečnit provoz veřejných stravoven, které v ČSR provozovala americká charitativní organizace. Se zástupci americké vlády jednala o transportu čs. legionářů zpět do vlasti. Zároveň zařizovala vznik odboru při ČSČK, který měl za úkol poskytovat pomoc legionářům a jejich rodinám (Lovčí 2007, s. 260-261).

Podnikla také osobní návštěvu do Spojených států amerických, kde jednala s krajany i s představiteli Amerického Červeného kříže. Tam také dojednala příjezd řady sociálních odborníků do ČSR. Mezi léty 1919-1921 podnikla několik cest do Švýcarska a Francie a dohodla zde různé formy hmotné pomoci (Lovčí 2007, s. 263-264).

Jak uvádí Radovan Lovčí, v součtu to nebylo málo:

„Dr. Vladimír Haering, jenž se na konci 30. let pokusil o stručnou sumarizaci hmotných a finančních darů z ciziny získaných Alicinou osobní zásluhou, odhadl jejich výši na 120 milionů korun v potravinách, šatstvu, prádle a lécích. Pomoc Herberta Hoovera obnášela dalších cca 7 milionů korun československých a celých 700 milionů Kč činil příspěvek organizace dr. Eversoa, s nímž Alice Masaryková po vzniku republiky udržovala dosti úzké kontakty.“ (Lovčí 2007, s. 264)

A. Masaryková získala velké finanční prostředky pro ČSČK, ale její funkce placená nebyla a ona tak byla finančně závislá na svém otci. Uvažovala o vlastním mzdovém ohodnocení ČSČK, ale T. G. Masaryk a jeho spolupracovníci ji od tohoto činu odrazovali z obavy před bulvárním tiskem, kdy by mohla být napadána pro úmysl obohatit se na své funkci. Alice se svého úmyslu vzdala a dále žila z otcovi podpory (Lovčí 2007, s. 264-265).

Následující výčet shrnuje úspěch A. Masarykové ve hmotném vybavení ČSČK: „V roce 1939, po dvacetileté práci, vykazoval Červený kříž tuto bilanci: přes 300 středisek první pomoci, přes 100 mobilních zdravotních stanic, 190 sanitek a 102 dalších zdravotních dopravních prostředků, 2 vlaky a 1 letadlo, 42 nemocnic s 3 000 lůžky, 74 000 samaritánů a 12 707 dobrovolných sester.“ (Skilling 2001, s. 105)

2.4 Dorost

V západních zemích fungovaly organizace Dorostu Červeného kříže. Myšlenka zavést tento mládežnický spolek i v ČS byla uplatněna v roce 1920 americkým Červeným křížem, který se o naši mládež již dříve zajímal. Dorost byl napřed organizován na školách a měl několik zásadních úkolů. Jedním z nich byla propagace základních hygienických návyků, dalším bylo podnikání různých charitativních akcí ve prospěch sociálně slabých spolužáků. Další náplní bylo sbírání léčivých bylin, obdělávání zahrad a pěstování rostlin, pořádání besídek, výstav a vánočních nadílek (Dorazil 1929, s. 229- 233).

Charitativní akce Dorostu nebyly určeny jen pro pomoc domácímu obyvatelstvu, ale organizovaly se také akce na pomoc ruským občanům trpícím hladem a chudobou. Další činností Dorostu byla korespondence čs. mládeže

s dětmi jiných evropských a světových zemí, která byla podporovala z důvodu prospěšnosti vzájemného poznávání národů a navazování přátelských kontaktů. (Dorazil 1929, s. 234- 238).

2.5 Samaritská služba

Další aktivitou A. Masarykové bylo vybudování samaritské služby. Cílem bylo poskytování první pomoci a zajistit nenutnější ošetření nemocným a raněným, než se mohl dostavit lékař. Této myšlenky se ujal Československý Červený kříž a začal ji provozovat aktivně společně s hasičskými organizacemi. Místní spolky ČSČK pořádaly samaritánské kursy, kde lékaři vyučovaly základům zdravotnické pomoci. Tato služba měla velký význam v odlehlých obcích (Dorazil 1927, s. 311-312)

5. dubna 1919 se konala přípravná schůze zástupců vlády, hasičstva, ČSČK a sociálně zdravotních spolků. Poté došlo ke vzniku samaritského sboru ČSČK v čele s Alicí Masarykovou. Nejdříve byla vytvářena síť samaritánských stanic v horských a těžce dostupných oblastech, později na celém území státu. Každá samaritská stanice byla vybavena lůžkem, někdy i rentgenem. Ve větších městech byl k dispozici i vozový park pro transport nemocných (Lovčí 2007, s. 272-275).

2.6 Propagace ČSČK

Alice Masaryková byla také činná v oblasti zdravotnické propagace. Její angažovanost v Lize Červeného kříže (mírovém ústředí jednotlivých poboček Červeného kříže), přispěla k získávání hmotné pomoci této organizace, a to ve formě putovního biografu. Ten měl být využit pro šíření zdravotnické osvěty v zaostalejších částech Československa, zvláště v Podkarpatské Rusi a v některých částech Slovenska. V těchto oblastech se totiž pracovníci Červeného kříže setkávali s negramotností obyvatelstva a promítání filmů se zdravotní tematikou se jevílo jako dobré řešení. Časem se ukázalo, že i gramotní obyvatelé dávají přednost promítání před čtením brožur a tiskovin, proto se navýšil počet putovních biografů a promítání se zařazovalo jako

doplňk k přednáškám. Samozřejmě se také v ČSČK využíval tisk knih, brožur a informačních příruček v českém, slovenském, rusinském a maďarském jazyku. ČSČK vydával také časopisy. Kromě časopisů, které vytvářel Dorost to byl hlavně časopis Zdraví lidu, kde se hojně vyskytovaly rady odborníků i články z oblasti zdravotnických zákonných norem. Dalším významným periodikem byly Zprávy Čsl. Červeného kříže. Sem přispívala i Alice Masaryková. Dbala i o to, aby se informace o ČSČK dostaly i k zahraničním čtenářům. ČSČK proto přispíval svými články do mezinárodního věstníku Červeného kříže *Journal International de La Croix Rouges* (Lovčí 2007, s.273-275).

2.7 Aktivity ČSČK

Alice Masaryková využila svého přátelství s Mary Mc Dowellovou a domluvila s ní příjezd několika amerických socioložek do ČSR. Jejich úkolem bylo zhodnotit a analyzovat úroveň čs. sociální péče a navrhnout řešení:

„Ty neprodleně zahájily konzultace s poradním výborem vysokých českých i slovenských úředníků a významných odborníků a se zástupci dalších amerických organizací působících v Praze, přičemž Alice vystupovala jako koordinátorka. Jejich společným úkolem bylo provést důkladný vědecký průzkum sociálních podmínek v Praze. Nejprve byl sestaven adresář sociálních organizací a potom byl zahájen výzkum zdravotního stavu obyvatelstva, individuální sociální péče, možností rekreace, sociálních aspektů vzdělání a zaměstnanosti žen. Tato činnost byla přerušena mnohem naléhavějším úkolem zřídit letní školu, která měla seznamovat české a slovenské sociální pracovníky s moderními americkými metodami sociální práce.“ (Skilling 2001, s. 97)

ČSČK se také podílel na zavedení ošetrovatelské služby. Tato služba zajišťovala bezplatnou lékařskou pomoc pro sociálně slabé a nemajetné rodiny. Také poskytovala pečovatelskou pomoc v rodinách. Nejdříve byla tato služba zřízena v Praze, později pod hlavičkou ČSČK byla zavedena i do dalších měst Československa (Lovčí 2007, s. 276).

H. G. Skilling k tomu dodává:

„Alice se zajímala především o výchovu zdravotních sester a proto do Prahy pozvala příslušné americké odborníky a zřídila stipendia, která umožňovala zájemkyním z Československa získat zdravotnické vzdělání v Londýně. Rovněž se zasadila o zřízení několika zdravotnických škol, první na Slovensku, další v Brně a Ostravě.“ (Skilling 2001, s. 105)

A. Masaryková se také zasloužila o příjezd pracovnice Amerického Červeného kříže Miss Parsonsové. Ta později ve spolupráci s pedagogy LF UK uskutečnila reorganizaci původní ošetrovatelské školy rakouského Červeného kříže v Praze. Po vzniku ČSR byla převzata státem a svěřena do správy ČSČK. Pomocí Parsonsové škola získala nové osnovy i vyučovací skladbu (Lovčí 2007, s. 267-268).

A, Masaryková kladla důraz i na výcvik dobrovolných ošetrovatelek, které by se uplatnily při živelných katastrofách či při válečném konfliktu. Zařídila proto příjezd několika ošetrovatelek Amerického Červeného kříže, aby v letech 1920-1923 vybudovaly na různých čs. klinikách síť školicích stanic pro praktický výcvik. Během 20.-30. let se tak podařilo vyškolit stovky ošetrovatelek (Lovčí 2007, s. 269).

Od roku 1923 začala A. Masaryková propagovat myšlenku prázdninových osad Červeného kříže, které byly posléze pořádány v ekologicky čistých oblastech po dobu letních měsíců a byly určeny pro pobyt dětí trpících chudokrevností, podvýživou, křivicí nebo slabým vývinem těla (Lovčí 2007, s. 275).

Další činností ČSČK byly „mléčné akce“, kdy Červený kříž v součinnosti s dalšími státními orgány zřizoval ve státních školách stánky s mlékem. Společně s dorostovou organizací ČK propagoval pití mléka a konal přednášky o zdravé výživě. A. Masaryková také prosadila slavení Svátku matek, který se slavil každou druhou neděli v květnu (Lovčí 2007, s.276-277).

Ve výčtu těchto úspěchů je třeba konstatovat, že se jí nepodařilo navázat na její dřívější protialkoholové snažení. Je pravda, že byla dosti často časově a pracovní vyčerpána (Lovčí 2007, s. 278). R. Lovčí uvádí ještě další důvod: „Masové budování Červeného kříže dost dobře nešlo ruku v ruce s abstinentským bojem, neboť v Československu, kde byla spotřeba alkoholu tradičně vysoká, nebylo možné žádat po stovkách tisíc čs. občanů zapojených do práce

v Červeném kříži abstinenci a aktivní podporu myšlenek prohibice.“(Lovčí 2007, s.278)

Dle mého názoru mohla být tím hlavním důvodem skutečnost, že organizace ČSČK byla stále závislá na finančních příspěvcích státu. Je možné, že z důvodu této závislosti nechtěla Alice Masaryková riskovat, že v politických kruzích rozvíří boj, ve kterém by v konečném důsledku trafil ČSČK.

2.8 Podkarpatská Rus a Slovensko

Velká pozornost byla věnována Podkarpatské Rusi a Slovensku. Zvláště na Podkarpatsku se šířily různé epidemie, zejména skvrnivky, kterou se nedařilo zvládat, protože tamější obyvatelstvo nedodržovalo hygienické zásady a tím ztěžovaly práci zdravotníků. Také nebyl dostatek lékařů. Bylo třeba vyřešit převoz nemocných do nemocnice a nějakým způsobem vyřešit rychlý přesun na potřebná místa. ČSČK požádal o pomoc Americký Červený kříž a ten zapůjčil speciální vlak, vybavený jako pojízdná nemocnice. Ve vlaku byla umístěna i auta, která nemocné přivážela k vlaku. Tímto způsobem se podařilo snížit výskyt chorob na minimum (Dorazil 1927, s. 297-299)

Díky součinnosti americké pomoci a zdrojům ČSČK postupně došlo na území Podkarpatské Rusi k vybudování několika sirotčinců, nemocnic, zdravotnických zařízení a stravovacích stanic. Vedle ČSČK se zde hodně angažovala organizace Péče o matku a dítě, kde měla Alice Masaryková také výsadní postavení (Lovčí 2007, s. 282).

Vybudoval také několik internátů v místech měšťanských škol v rozlehlých oblastech, kde docházka dětí z odlehlých obcí byla pro ně vyčerpávající. Takto byla mládež navíc pod vychovatelským a zdravotnickým dozorem. Další pomoc ČSČK poskytl chlapcům z chudých krajů možnost vyučení se řemeslu v Čechách nebo na Moravě a zvýšit si tak možnost uplatnění (Dorazil 1927, s. 306).

Na Slovensku byla situace obdobná a také zde vybudoval ČSČK za předsednictví A. Masarykové nemocnice, sanatoria, poradny, stravovny, sirotčince, jesle a také se podílel na likvidaci epidemií. Na pozvání A. Masarykové působil několik let na Slovensku Americký Červený kříž. Jeho

pracovníci byli znepokojeni úrovní hygienické prevence a vysokou dětskou úmrtností, kdy každé páté dítě umíralo do jednoho roku po narození. AČK začal na Slovensku zřizovat dětské poradny pro chudé matky a poskytovat bezplatné ošetření. Pracovnice poraden pořádaly kurzy, v nichž učily děti a matky základům hygieny a zdravé výživě, radily jak předcházet nemocem, vedly dohled nad postiženými dětmi, vedly kurzy pro těhotné a v některých případech docházely i do rodin. Po odchodu AČK převzal síť poraden ČSČK a dále je rozšiřoval (Lovčí 2007, s. 284).

V roce 1920 spolupracovala A. Masaryková se sdružením slovenských žen Živena na projektu sociální péče pro Slovensko. Jeho součástí byly roční kurzy pro sociální pracovníky ze Slovenska, které se konaly v Brně, Praze a v dalších slovenských městech. V roce 1921 Alice navrhla založit Ústav Milana Rastislava Štefánka v Turčianském Svätém Martinu, který měl vzdělávat slovenské učitele. V příštím roce byl položen jeho základní kámen (Skilling 2001, s. 100)

2.9 Pomoc do zahraničí

V prvních poválečných letech směřoval ČSČK svou činnost téměř jen na čs. území. Později začala Alice Masaryková poskytovat pomoc i do zahraničí. Dle ní Československý Červený kříž měl čestný dluh za podporu poskytnutou západními zeměmi, a proto má mravní povinnost splatit jej formou pomoci jiným potřebným zemím. Jako nejbližší položené to bylo strádající Sovětské Rusko a Ukrajina, kde následkem sucha a neúrody vypukl hladomor. Situace byla přímo katastrofální, vyskytovaly se dokonce projevy kanibalismu. Československý Červený kříž proto zahájil sbírky šatstva a peněz na zakoupení potravin. Do akce se zapojil i Dorost, který vyvíjel kampaň ve školách. Pomoc nabídlo i několik československých spolků, například, legionáři, skauti nebo České srdce. Pro úspěšnou koordinaci ustavily spolky v roce 1922 Ústředí čs. dobrovolné pomoci v Rusku a na Ukrajině a do čela byla zvolena Alice Masaryková. Z Československa bylo vypraveno mnoho desítek železničních vagónů s potravinami (Lovčí 2007, s. 295).

ČSČK během své existence přispěl svou pomocí i jiným zemím. V roce 1923 vypravil humanitární pomoc do zemětřesením zničeného Japonska. Koncem 20. let stejně tak po zemětřesení pomohl Řecku a Bulharsku. Ke konci 30. let vypravil humanitární sbírku čs. Dorostu ČK pro děti ve válkou postiženém Španělsku (Lovčí 2007, s. 297).

2.10 Oslavy velikonočního míru

Významnou akcí ČSČK byly mírové slavnosti tzv. velikonoční mír, které vznikly z iniciativy Alice Masarykové. Probíhaly od roku 1921 vždy o Velikonocích, začínaly o Bílé sobotě a trvaly tři dny. Příčinou vzniku měly být stranické hádky, které u Alice vzbuzovaly obavy ze zhoršení společenské atmosféry, což by prospělo stranám zavrhujícím demokratické vládnutí. Chtěla alespoň na krátké období v roce národ stmelit a ČSČK jako organizace národní a nadstranická se podle ní mohla tohoto úkolu zhostit (Lovčí 2007, s. 298-299)

„Odtud byl jen krok k myšlence Míru Červeného kříže, která se inspirovala středověkou církevní praxí, kdy bylo uprostřed války vyhlášeno několikadenní příměří.“ (Skillling 2001, s. 102)

Zpočátku bylo slavení míru Červeného kříže konáno v Národním divadle za účasti novinářů, ústředí ČSČK, prezidenta a několika osobností z oblasti kultury. Později se průběh oslav začal měnit. Alice každoročně zvala na Pražský hrad novináře, vysvětlovala jim svou myšlenku a žádala je o spolupráci. Tlumočila jim své přání, aby ve dnech míru bylo zanecháno hádek a štvání a aby se noviny v tomto období věnovaly pozitivním tématům (Lovčí 2007, s. 298-300).

Na dny Míru bylo každoročně vyhlašováno určité heslo – např. Zdravím k míru, Sebekázní k míru, K dítěti přichází Bůh první, Úcta ke stáří, Čistota všude a ve všem, Čistý tisk a Pokoj všem lidem dobré vůle (Skillling 2001, s. 102).

Pro zvyšující se zájem tisku a veřejnosti se od roku 1923 mírové slavnosti konaly v parlamentu a byly spojeny se slavnostním zasedáním. Téměř všechny noviny se zavázaly k tiskovému příměří a šíření jen kladných zpráv. Oslavy se poté v parlamentu uskutečňovaly každý rok (Lovčí 2007, s. 299-300).

Postupně se mírové slavnosti rozšiřovaly do dalších měst a nakonec se slavily v celé zemi. Alice Masaryková usilovala o rozšíření slavností i do jiných zemí. Než však stačila sama uskutečnit propagaci, projevíli zahraniční novináři zájem sami. Velikonoční mír byl kladně hodnocen v tisku řady zemí světa a v ústředí Červeného kříže se zvažovala možnost zavedení této akce v širším měřítku. Kvůli tomu vysílala Liga Červeného kříže do Československa své delegáty, kteří se účastnili slavností míru. V roce 1930 dokonce vznikla zvláštní komise ČK, která po tři roky studovala velikonoční oslavy míru v ČSR. V roce 1934 význam oslav kladně ohodnotila a doporučila všem organizacím ČK. Vyvrcholením bylo vysílání pořadů o mírových slavnostech v dubnu roku 1937 v rozhlasových stanicích do deseti evropských států a krátkovlnnou vysílačkou do Amerického pásma a na Dálný východ. Alice Masaryková tehdy přednesla oficiální proslov v angličtině a předseda čs. vlády dr. Milan Hodža ve francouzštině (Lovčí 2007, s. 304).

2.11 Mezinárodní činnost

Alice Masaryková byla aktivně činná i v mezinárodních strukturách Červeného kříže. Zastupovala tuto organizaci na důležitých konferencích a spolupracovala s Ligou Červeného kříže. Mezinárodní výbor ČK se zabýval především koordinací humanitární pomoci v době války, Liga ČK se zaměřovala na práci mírovou. V roce 1927 se A. Masaryková osobně podílela na přípravě Prvního světového kongresu sociální služby, který se měl konat v Paříži. V listopadu 1927 uspořádala v Praze schůzi organizačního komitétu za účelem řešení organizačních záležitostí. Plánovaný kongres v roce 1928 úspěšně proběhl a Alice byla zvolena jeho předsedkyní. V roce 1930 se zúčastnila další mezinárodní akce, a to XIV. konference ČK v Bruselu, kde reprezentovala ČSČK. V říjnu roku 1932 zastupovala ČSČK na XIII. schůzi Rady guvernérů Ligy ČK v Paříži. V listopadu téhož roku se ještě podílela na přípravách mezinárodní konference sociální práce Frankfurtu nad Mohanem. V říjnu roku 1934 se měla Alice zúčastnit XV. Mezinárodní konference ČK v Tokiu, ale z důvodu vysokých cestovních nákladů cestu nepodnikla. Dle Radovana Lovčího tak snad učinila z obavy před kritikou novinářů, kdy jí mohlo být

vytýkáno, že utrácí za cestování, když jiní lidé nemají práci ani peníze (Lovčí 2007, s. 307-309).

2.12 Předválečná léta

Nezaměstnanost a špatné hospodářské výsledky se odrazily i na finančních možnostech ČSČK. Alice Masaryková ve snaze vylepšit finanční situaci ČK navrhla uspořádat benefiční ples ČSČK. Ples se konal 8. února 1934. Kladné pocity z výtěžku plesu však zastínily výpady komunistů vůči honosnosti pořádaného plesu i jeho hostům. V řadách nejchudších tříd sympatizujících s komunisty tak popularita A. Masarykové i přes její šlechetnou myšlenku nakonec spíše poklesla (Lovčí 2007, s. 309-310).

V září 1937 Alici zasáhla smrt otce. Snažila se nepodléhat chmurným myšlenkám a soustředit se na práci ČK. V říjnu 1937 napomohla k založení nové ošetrovatelské školy v Moravské Ostravě, které propůjčila k názvu své jméno. Ani práce spojená se založením školy zdrcené Alici příliš nepomohla, a proto se rozhodla ještě na podzim roku 1937 odcestovat do Londýna za bratrem Janem, československým vyslancem. Během pobytu v Londýně řešila organizační záležitosti ČSČK přes svou tajemnici, s kterou si korespondovala. Do Československa se vrátila až na jaře 1938. V roce 1938 byl ČSČK pod tlakem událostí nucen připravovat se na eventuální válku. Vytvářely se krizové scénáře, zřizovaly se nádražní ošetrovny, připravovaly se zdravotní vlaky (Lovčí 2007, s. 313-315).

V červnu 1938 se A. Masaryková zúčastnila XVI. mezinárodní konference ČK konané v Londýně, kde se projednávaly hlavně návrhy vztahující se k hrozícímu válečnému konfliktu. V následujících měsících se zvyšovalo riziko válečného útoku ze strany Německa, a proto ČSČK podnikal nezbytné přípravy. Pracovníci ČK viditelně označovali střechy nemocnic velkými znaky své organizace a doufali, že Němci budou respektovat mezinárodní úmluvy o pravidlech vedení války. K válce sice prozatím nedošlo, ale v důsledku Mnichovské dohody přišel ČSČK o desítky poboček v pohraničí a také milionový majetek. Po Mnichovské dohodě došlo v ČSR k změně politických poměrů a osoby spjaté s masarykovsko-benešovským obdobím se ocitly pod

palbou kritiky. Alice Masaryková byla také napadána. Vytýkalo se jí, že jí z její funkce údajně plynou milionové zisky a také byla nepravdivě obviňována ze špatného hospodaření ČSČK. Alice v domnění, že dojde k uklidnění situace, rozhodla se svůj post po dvaceti letech opustit. Její demise byla přijata 7. prosince 1938 (Lovčí 2007, s. 315-318).

Tak skončila jedna životní etapa A. Masarykové, kterou Radovan Lovčí hodnotí takto: „Nejstarší dceři T. G. Masaryka se podařilo Červený kříž v českých zemích a na Slovensku přetvořit z organizace primárně válečné na organizaci mírovou, zaměřenou na boj proti nemocem, zmírňování bídy obyvatel a sociálnězdravotní aktivity. Z ČSČK tak vznikla během první republiky fungující a efektivní instituce, jež byla díky úrovni nabízené péče, zavádění moderních a progresivních metod a vysoké míře spoluúčasti obyvatel státu oprávněně hodnocena mezinárodními představiteli Červeného kříže jako jedna ze vzorových národních poboček tohoto světového hnutí.“ (Lovčí 2007, s. 318-319)

Zároveň však zmiňuje jeden nedostatek, a to nízkou účast německého a maďarského obyvatelstva ČSČK: „Menšinové národy Československa jej ve své valné většině nepřijaly za „svůj“, a jejich vazba k němu tak byla podobně odtaziťá jako vazba předválečných Čechů vůči rakouskému Červenému kříži. Z tohoto hlediska, vzdor mnoha kladům a pozitivům, Československý Červený kříž svou funkci za vedení A. G. Masarykové zcela nesplnil. Posloužil sice jako svorník českého a někdy také slovenského národa, sjednocení všech občanů republiky k mírové práci však nikdy nedosáhl.“ (Lovčí 2007, s. 319).

Dobu druhé světové války strávila Alice Masaryková v exilu ve Spojených státech amerických. E. Beneš jí sice udělil post exilové předsedkyně ČSČK, ale její fyzický i psychický stav jí nedovolil ujmout se této úlohy v plném rozsahu, a tak její funkce byla spíše formální (Lovčí 2007, s. 346).

Mnoho jejích kolegů a kolegů zmínilo schopnosti A. G. Masarykové organizovat a řídit chod této obrovské organizace. Ocenili její odborné znalosti i její porozumění pro druhé, její přístup k dobrovolníkům i zaměstnancům (Skilling 2001, s. 106).

Po skončení války se Alice vrátila do vlasti, ale do veřejného života se už naplno nezapojila. V té době už měla 67 let a také zdravotní stav po prodělaném onemocnění jí nedovolil plné pracovní tempo. Nadále ale zastávala neplacený post formální předsedkyně ČSČK. Ze svého postu sama odstoupila na počátku roku 1947 a nadále působila jen jako řadová členka ČSČK (Lovčí 2007, s. 353-357).

3. Publikační činnost

3.1 Život dr. Elizabeth Blackwellové (článek)

V dubnu a květnu 1902 navštívila Alice Masaryková společně se svým otcem Londýn, kde mimo jiné navštívili 81letou britsko-americkou lékařku Elizabeth Blackwellovou. Ta jako první žena vystudovala lékařství ve spojených státech amerických. Toto setkání Alici vedlo k rozhodnutí napsat o Blackwellové stručný životopis, a to pro časopis Nová Doba. (Lovčí 2007, s. 57-58)

Jak uvádí Radovan Lovčí, kromě biografických informací tlumočí autorka ve svém článku stanovisko Blackwellové k otázce feminismu:

„... ženské hnutí se nikdy nesmí stát hnutím proti mužským a že je ve společnosti nutné provést radikální reformy, jež by zrovnoprávnily ženy v řadě dalších společenských sfér – nejen v přístupu ke studiu či k politice, ale například i v oblasti výkonu kněžské profese“ (Lovčí 2007, s. 58)

Dále britská lékařka upozorňuje, že není třeba ničit „staré“ a zavádět „nové“, ale že je nutné uchovávat a chránit „dobré“ věci. V článku Alice také uvedla všechny překážky, které musela Blackwellová při cestě za vzděláním překonat, ocenila její statečnost a vyzdvihla ji jako vzor pro další ženy.

Tento článek vyšel v časopisu Naše doba ročník 10, 1903 č. 10, s. 734-738. Dle Radovana Lovčího ale v článku nebylo uvedeno jméno Alice Masarykové. (Lovčí 2007, s. 57-58)

3.2 Helena Kellerová (článek)

V době, kdy Alice studovala v Lipsku, zaujal ji anglicky psaný spisek. Měl název „Povídka mého života“ a obsahoval příběh slepé a hluchoněmé Američanky Heleny Kellerové. Také tento příběh zaujal Alici natolik, že se rozhodla napsat její životopis, opět pro časopis Nová Doba. Tato těžce postižená mladá žena se rozhodla navzdory svému postižení žít životem a získat obdobné postavení jako zdraví lidé. Za podpory rodiny a své učitelky Sullivanové se pomocí hmatu naučila prstové písmo a Braillovu abecedu, ve které dokázala číst ve třech světových jazycích. Časem byla dokonce schopna

pomocí vibrací vnímat zvuky nebo hranou hudbu ve své blízkosti (Lovčí 2007, s. 61-62).

Radovan Lovčí doplňuje i další osudy Heleny Kellerové: „Díky své silné vůli nastoupila Helena posléze dráhu středoškolských a univerzitních studií. Získala bakalářský titul a počala samostatně psát i publikovat. A ač to pro ni nebylo zprvu lehké, naučila se rovněž skládat básně. Pozdější prozaické literární tvorbě popisovala životy jedinců s podobným typem postižení a svoji pozornost věnovanou těmto lidem rozšířila v budoucnu ještě o to, že se angažovala na poli praktické sociální péče. V USA dosáhla jmenování inspektorkou ústavů slepých a hluchoněmých a této funkci zůstala věrná po dlouhá léta.“ (Lovčí 2007, s. 62)

Pozoruhodný příběh, ale zpět k článku A. Masarykové.

Ve svém článku se Alice nesoustředila jen na osobu Heleny Kellerové, ale po vykreslení Helenina života se blíže věnovala učitelce Sullivanové. U té vyzdvihla především individuální přístup a přímost bez předsudků a pověr ve vzdělání a výchově Kellerové. Tento postoj podle Masarykové vytváří v člověku zodpovědnost a energii. Také upozornila na rakouský školský systém a vliv římskokatolické církve na něj. Dále uvedla, že je nepřipustné zvažovat kolik stojí potřebná péče a vzdělání postižených lidí, ale je potřeba aby stát změnil přístup a poskytl postiženým a nemocným právo na duchovní rozvoj, stejně jako u zdravých lidí. V závěru poukazuje na snahu H. Kellerové, aby postižené děti, které jsou takto zkoušeny přírodou, dostaly naději pro plnohodnotný život. A pomoc jim poskytnutá nemá být dobročinností, nýbrž povinností. Dle Alice Masarykové by účelem státu měla být ochrana slabých, neboť nezáleží na síle těla, ale i ve slabém těle může být silný duch. Článek vyšel v časopisu Naše Doba ročník 11, 1903, č. 2 s.93-102 (Lovčí 2007, s. 62-63).

3.3 Alkohol, abstinence a hnutí ženské (článek)

Alice Masaryková byla činná v protialkoholních aktivitách. Kromě přednášení také publikovala. V roce 1906 vyšel její německy psaný článek v časopisu *Abstinent*, pod názvem *Alkohol, Abstinent um Frauenbewegung*. Tento článek vzbudil pozornost, a proto byl otištěn v českém překladu v časopisu *Ženská revue*. Pro alkoholové příznivce uvedla ve svém článku citace z odborných prací o alkoholismu, včetně přesných čísel a statistik.

Dále uvedla alkohol jako překážku při budování nové společnosti, nabádala k abstinenci a odmítala kompromisy v podobě mírného pití a zdůraznila nutnost úplné abstinence. Také upozornila na aktivity různých protialkoholních a abstinenciálních spolků a sdružení a vyzdvihla jejich činnost.

Doporučila také zajímavý příklad, který se tehdy osvědčil ve Finsku a to zavedení úplné prohibice v určitém městě, vesnici nebo lokalitě. Dále navrhla zavedení nauky o nebezpečí narkotik do škol.

Článek vyšel v časopisu *Ženská revue*, ročník 1, 1906, s.265-269 (Lovčí 2007, s. 77-78).

3.4 Od píky (překlad)

Alice Masaryková se věnovala také překladatelské činnosti. V roce 1906 vyšla v pražském nakladatelství Jan Laichter kniha v jejím překladu s názvem „*Od píky*“. Je to vtipný pedagogický spis amerického novináře, myslitele a pedagoga George Horace Lorimera. Kniha sklídila úspěch, velmi dobře se prodávala a v dalších letech měla ještě další dvě úspěšné vydání. Alice Masaryková v případě této knihy neuvedla své jméno a z neznámých důvodů zvolila pseudonym. Jako překladatel je v knize uveden Jan Vacek (Lovčí 2007, s. 78).

3.5 K otázce alkoholu (překlad)

Ve stejnou dobu vyšla další kniha, kterou přeložila, a to příručka švýcarského lékaře a protialkoholního aktivisty dr. Gustava von Bungeho „*K otázce alkoholu*“. Vydalo ji českojazyčné Nakladatelství bratří Suschitzkých ve Vídni.

Publikace sklídila úspěch v podobě pochvalných recenzí jak na adresu autora, tak i překladatelky (Lovčí 2007, s. 78).

Předmluvu napsal profesor Masaryk a zde uvádím citaci krátké ukázky převzatou z knihy A. Masarykové *Dětství a Mládí*:

„Já sám jsem dříve pil a myslil jsem, že pít se musí, neboť držel jsem všechny ty pověry, které se pro pití od pijáků uváděly; ale mužové vědy – a k nim náleží také Bunge – přesvědčili mne svými důkazy že pijácká pověra je právě jen pověra.“ (Masaryková 1994, s.103).

3.6 Horace Mann, státník, vychovatel (článek)

Po dobu působení na dívčím lyceu v Českých Budějovicích měly učitelky možnost v rámci výročních zpráv uveřejnit práce z různých oborů pedagogické činnosti. A. Masaryková této nabídce využila a v roce 1908 zveřejnila svůj překlad anglicky psané eseje Félixé Pécauta, pojednávající o státnickém a vychovatelském díle Horace Manna. Tento americký veřejný aktivista a politik bojoval za umožnění kvalitního vzdělání pro co největší počet Američanů. Svoje principy a myšlenky však dokázal prosazovat i v praxi. Podařilo se mu například uskutečnit provoz tzv. létacích škol, kde univerzitní odborníci po čas léta vzdělávali venkovské učitele. Mimo to prováděl vlastní sociologické šetření a ankety u továrníků a majitelů fabrik, které dokázaly, že vyšší vzdělání přináší dělníkům šanci profesního růstu a tím pádem větší výdělků.

A. Masarykovou k dílu Horace Manna přivedla její matka, která se jím hlouběji zabývala. Alice souhlasila s jeho myšlenkami, a proto je touto formou předala svým kolegyním i žačkám (Lovčí 2007, s. 91-92)

3.7 Na úsvitě radikalismu (překlad)

Dalším zdařilým překladem bylo historické dílo J. Bowlese Dalyho „Na úsvitě radikalismu“, který A. Masaryková přeložila společně se Zdeňkem Frantou. Kniha popisuje politické dění v Anglii v období 1688-1815. Podle H. G. Skillinga přeložila A. Masaryková první čtyři a také jedenáctou kapitolu a zbytek přeložil Zdeněk Franta (Skilling 2001, s. 78).

Zde je krátká ukázka z úvodu první kapitoly:

„Chceme-li plně pochopiti krátké období anglického národního života, o kterém hodlám psáti, je nezbytno podrobně prostudovati se sociálního hlediska obtíže a překážky, jimiž doba ta strádala. Musíme hluboko sáhnouti do starých denníků, brožur, pamětí, korespondence, životopisů, ba i starých novin; zde se postupně setkáme s dlouhou řadou vynikajících mužů, kteří náš parlamentní systém povznesli na stupeň rozvoje, s něhož se nám dnes lákavě otvírá nadějná budoucnost.“ (Daly 1910, s. 1-2)

3.8 Jakou přípravu poskytuje Praha studentům pro praktickou a theoretickou práci sociální (sociologická studie)

Ve školním roce 1913/1914 publikovala A. Masaryková ve Všestudentském kalendáři sociologickou studii s názvem „Jakou přípravu poskytuje Praha studentům pro praktickou a theoretickou práci sociální“. Prahu vykreslila jako místo různorodého sociálního života, ale zároveň si posteskla, že zde stále není možné získat řádné a celistvé sociologické vzdělání. Na základě vlastních zkušeností doporučila kombinaci přednášek z několika různých fakult české části Karlo-Ferdinandovy univerzity. Dále studenty odkázala na Sociologickou sekci. Také zdůraznila nutnost návštěv odborných knihoven, univerzitních nebo i jiných na území města Prahy. Dále ve svém článku doporučila navštěvovat všeobecně vzdělávací kurzy, které pořádaly spolky a instituce, jejichž sáhodlouhý seznam předložila.

Tento článek vyšel ve Všestudentském kalendáři Svazu československého studentstva za rok 1913/1914, Roč. 3, Praha (Lovčí 2007, s. 123-124).

3.9 Ženy v práci sociální (článek)

Stejně jako v Českých Budějovicích, také v Praze využila A. Masaryková možnost otisknout svoji studii ve výroční zprávě dívčího lycea. Ve školním roce 1913/1914 připravila článek „Ženy v práci sociální“. V něm předložila svůj názor na ženskou otázku a sociální problematiku v Rakousku a hlavně zde popsala plán na zřízení první řádné sociálně zdravotní školy, která v českých zemích zatím chyběla. Na úvod uvedla, že by ženy neměly být konkurentkami

mužů, ale že si musí hledat vlastní uplatnění v nových oborech. Podle Alice by jedním z těchto oborů měla být sociální práce, jelikož potřeba sociálních činností a služeb se zvyšovala. Jako příklad uvedla oblast péče o dítě. S rozrůstající se industrializací přibývalo zaměstnaných žen a zároveň se zvyšovalo množství dětí bez náležité péče, ochrany a dozoru (Lovčí 2007, s. 127).

Tento stav bylo možné očekávat i do budoucna, a proto Alice konstatovala, že je třeba hledat nová řešení. Jako další sociální problémy označila alkoholismus, nezaměstnanost a nemoci. Považovala za nutné přejít od dobročinnosti k řádné sociální službě. To vysvětlovala tím, že je nedostatečné potřebné lidi obdarovat, ale že je potřeba soustavné sociální práce při řešení bytové otázky, nezaměstnanosti, alkoholismu a jiných sociálních problémů za použití sociální techniky vyškolenými sociálními pracovníky. Povinností takového pracovníka je podle A. Masarykové, vyšetřit sociální případ, nalézt příčinu a navrhnout cestu k nápravě. K tomu je potřeba vzdělání, jež by budoucí sociální pracovnice získaly po předchozím absolvování lyceální nebo gymnaziální průpravy. To z toho důvodu, že sociální jevy bývají různorodé, a proto je třeba vyžadovat znalosti z různých oborů (Lovčí 2007, s. 128-129).

Alice ve svém článku navrhla i strukturu plánované sociální školy. Jako první stupeň navrhla ošetrovatelský kurz. Druhým stupněm měl být dvouletý kurz sociologie. V něm by se vyučovala sociologie, občanská nauka, statistika, sociální hygiena. V praktickém oddělení by se studentky zabývaly vyšetřováním případů. Tedy sociální diagnostikou. Podle jejího plánu by sociální škola měla být čtyřletá, uplatnění by absolventky mohly najít u okresních úřadů, u orgánů zemské samosprávy a také u policejních stanic jako kurátorky případech méně závažných trestných činů (Lovčí 2007, s. 129-120).

Jako příklad hodný následování uvedla A. Masaryková Spojené státy americké. Zde již několik desetiletí působili vzdělaní sociální pracovníci a činnost žen zde dosáhla velkého rozvoje a specializace. Dobrovolné i placené sociální pracovnice zastávali různá sociální povolání, organizovali provozy hřišť, plováren, lázní, zahrad. Řešili problémy se zanedbanými a opuštěnými dětmi, bytovou a přistěhovaleckou otázkou, angažovali se při vězeňské reformě a uplatňovali se ve zdravotnictví. Dle A. Masarykové se může tento proces

očekávat i v Čechách. Navíc by se tím našlo uplatnění pro mnoho vzdělaných žen, které při rostoucí nadprodukcii učitelek marně hledají učitelské místo.

V závěru A. Masaryková vysvětlila, že není správné napodobovat slepě cizinu, ale zároveň není dobré pouštět se do nových oborů a nevyužít možnosti přesvědčit se, jak to funguje jinde. Nakonec vyslovila přesvědčení, že po uskutečnění tohoto plánu najde mnoho českých dívek své povolání, práci a štěstí (Lovčí 2007, s. 130-131).

Tento článek vyšel ve Třetí výroční zprávě dívčího lycea Praze – VII s právem veřejnosti za školní rok 1913-1914 (Lovčí 2007, s.127).

3.10 Helena Kellerová, případ slepé a hluchoněmé spisovatelky a socialistky

V čase 1. světové války, v roce 1915 sepsala Alice Masaryková další osudy Heleny Kellerové. Kniha vyšla v roce 1915 v Praze v nakladatelství Antonín Svěcený jako svazek Lidové knihovny pod pseudonymem Jan Skála. A. Masaryková v knize popisuje, jak se Helena Kellerová seznámila s ideou socialismu a tyto názory přijala za své. Po čase vstoupila do strany sociálně demokratické, pravidelně si nechala předčítat ze socialistických časopisů a veřejně obdivovala dělnickou práci. Svůj život prý rozdělila na tři části: na dobu temnoty, dobu poznávání skutečného světa a dobu, kdy se stala socialistkou. Bohužel její postoj nevyvolal u veřejnosti dobrý ohlas. Dříve obdivovaná Helena Kellerová musela nyní čelit kritice. Tak jako dříve byla chválena její inteligence, nyní jí bylo připomínáno její postižení a údajná nezkušenost. Heleně tyto reakce nebyly příjemné, protože ovládala tři světové jazyky v Braillově písmu a vlastnila vysokoškolský diplom – na rozdíl od některých kritiků. Nicméně silná kritika její názor nezměnila, její odpověď tlumočila její nezvratné přesvědčení. Dokonce připustila, že uvažuje o napsání knihy, jež by nesla název „Průmyslová slepota a sociální hluchota“. Dle Radovana Lovčího je z článku zřejmé, že Alice Masaryková tímto nepřímo tlumočila i své politické názory (Lovčí 2007, s. 146-147).

Snad i toto mohl být důvod, proč Alice Masaryková zvolila pseudonym. Možná cítila potřebu propagovat socialismus a přitom nechtěla příliš upozornit na svou osobu.

3.11 Velká duše, která je v nás (článek)

Po vyhlášení samostatného státu v říjnu 1918 Alice Masarykovou zneklidňovalo obrovské nadšení lidu, někdy až nekontrolované a obávala se, že silné emoce by mohly probudit pomstychtivost, proto ve snaze tyto emoce mírnit napsala pro časopis „Večer“ článek, jež nazvala Velká duše, která je v nás (Lovčí 2007, s. 198).

Zde je krátká ukázka: „Zapomínáme, že žádný jednotlivec byť by to byl sám vladař, nemá práva souditi bez soudu a bez zastánců. To by byla inkvisice a nikoliv nejvyšší spravedlnost, jaké nás učí život Masarykův, který se zastával lidí obviněných a obětoval svou tehdejší popularitu za neznámého žida, o němž věřil, že nebyl souzen spravedlivě (...). Jest v nás odříkavá velikost, jest v nás velká duše a střežme si ji jako věčný oheň ve svatyních. Odbuďme každý nízký hlas, který nás chce mýliti, nenaslouchejme hlasům zrádných kruhů, ale dějům spravedlivého života našich osvoboditelů. Ten, kdo bude souditi, jest národ a jeho dějiny a nikoliv jednotlivci.“

(Lovčí, Radovan: Alice Garrigue Masaryková, život ve stínu slavného otce, Univerzita Karlova v Praze, 2007, str. 198-199. In: AMU AV ČR, fond Alice Garrigue Masaryková, karton 2, jednotka 9, Literární činnost. Poznámky převážně sociologické, přednášky, zápisy; vzpomínka na rok 1918.)

3.12 Dopisy do vězení

Po propuštění z vězení v roce 1916 si Alice dopisovala se svou bývalou spoluvězeňkyní Relou Kotíkovou, kterou při společném pobytu v cele vzdělávala a v tomto směru pokračovala ve formě dopisů. V těchto dopisech Rele představovala významné postavy výtvarného umění, literatury a hudby. Mimo to ji Alice utěšovala, povzbuzovala a nabádala k pevné víře v dobrou budoucnost (Skilling 2001, s. 93).

Zde je krátká ukázka, převzatá z knihy Čs. Červený kříž O. Dorazila (1929):
“Hleď si zdraví, netrap se a zbytečně nemysli! Buď pevné víry! Je v tom tolik síly, klidu, soustředíme-li mysl na bezprostřední úkoly a věříme-li, že každé povzdechnutí, každé ‚kdyby‘ je hříšné.“(Dorazil 1929, s. 44)

Knížka vyšla pod názvem Dopisy do vězení v roce 1920 ve dvou vydáních.(Lovčí 2007, s. 182).

3.13 Několik vzpomínek a pozorování (článek)

V době exilu za 2. světové války byla A. Masaryková vyzvána novinářem a exilovým politikem dr. Ripkou, aby u příležitosti devadesátého výročí narození T. G. Masaryka napsala pro exilový časopis „Československý boj“ článek, který by v těžké době války všem krajanům a emigrantům dodal sílu a naději. Alice, která se zřejmě v této době ještě zotavovala v sanatoriu po totálním vyčerpání organismu, nabídku přijala a článek zpracovala. V něm popsala pracovní metody svého otce i jeho pracovní včasně nábytku. Ve vzpomínkách neopomněla podrobnosti ze života T. G. Masaryka (Lovčí 2007, s. 331-332):

„Zavzpomínala dále na otcův zvyk, z úst jeho kolegů mnohdy zesměšňovaný a některým lezoucí přímo na nervy, nosit u sebe zápisníček s tužkou a během obyčejného hovoru si do něj neustále dělat poznámky. Upozornila i na to, že Masaryk, pokud ho v jeho soukromé knize zaujala nějaká myšlenka, z knihy bez váhání vystříhl jakoukoli stránku a založil ji do svých poznámek.“ (Lovčí 2007, s. 332).

Článek byl zajímavý, ale o situaci ve válkou zmítané Evropě o něm nebyla zmínka. Radovan Lovčí uvádí, že do časopisu, který vycházel v mimořádných podmínkách za probíhající války se zřejmě moc nehodil (Lovčí 2007, s. 332):
„Hubert Ripka, jenž možná očekával něco zcela jiného – emotivní a patetický projev Janova ražení - , byl z dosaženého výsledku zklamán. Slušně pisatelce poděkoval za její článek a jeho znění opublikoval v Československém boji ve zkrácené podobě. (Lovčí 2007, s. 332)

I když se A. Masaryková ve svém článku aktuální situaci ve své vlasti vyhnula, dle jiných příspěvků kvůli situaci v Československu velmi trpěla. Část

zmíněného článku vyšla v Československém boji 7. 3. 1940 (Lovčí 2007, s. 331-332).

Lze také předpokládat, že při svém vlastním psychickém vyčerpání nebyla schopná vytvořit slova povzbuzení, které sama potřebovala.

3.14 Listy do vězení

V roce 1947 se Alice Masaryková zabývala přípravou vydání matčinych dopisů, které Alici psala za pobytu ve vězení. Menší část těchto dopisů vyšla už v roce 1933 jako součást sborníku: Paní Ch. G. Masaryková, v Brně. Dopisy psané německy přeložil přímo T. G. Masaryk. Nyní Alice o překlad požádala publicistu a překladatele Vincence Svobodu. Kniha vyšla v roce 1947 v nákladu 2000 výtisků ji vydalo nakladatelství Vladimír Žikeš v Praze. Pro velký úspěch byla kniha vydána znovu v dalším roce (Lovčí 2007, s. 363).

Zde předkládám ukázkou z jednoho z dopisů:

Moje milá Alice,

vždycky slyším tak ráda o Tobě a o všem, co se Tebe týká, i o Tvém okolí. Na příklad, že máš velký, světlý a dobře větraný pokoj, který není přeplněn. Ráda si živě představuji Tvoje okolí a každá maličkost mě zajímá. Jsem velmi ráda, že děláš všecko možné, abys zůstala zdráva. – Vždyť Ty znáš tolik z hygieny...(...)

(Masaryková Ch. 1948, s. 28)

3.15 Vzpomínám

Během roku 1948 zpracovala A. Masaryková vzpomínkový příspěvek s názvem Vzpomínám o své matce Charlottě a životě v rodině Masarykových. Tento byl původně určen pro rozhlasové vysílání a byl přednesen 13. 5. 1948 – v den 25. výročí úmrtí Ch. Masarykové. Později Alice celý text přepracovala do knižní podoby. Knížka vyšla 25. 11. 1948 v nákladu 5000 výtisků. (Lovčí 2007, s. 382).

Zde je ukázkou z této knihy:

„Jediné, co by jí bylo možno vytknout, je, že při hře na klavír tempo zrychlovala. Podobně i v životě. Její ideál byl tak křišťálově jasný, že někdy

trpěla nepochopením okolí, a odtud ten určitý chvat. Bez jemnosti nemohla žít. A v této její slabosti – či byla to síla – otec jí byl oporou, neboť i on byl duše citlivé, velmi citlivé a jemné. V čistém duchovním prostředí matčině jeho práce rostla a zrála. Mezi čtyřmi živými dětmi a mužem stojícím v bojích, život kladl na paní Masarykovou velké požadavky. Co jsem si na ní nejvíce cenila, bylo, že dovedla své síly měřit. Každý den odpoledne si vyhradila jednu hodinu pro sebe. I nás tím vedla k tomu, abychom druhého chápali. To nikdo do ložnice nevstročil. Ulehla na pohovku a žádala pro sebe ticho a klid.“

(Masaryková 1948, s. 21)

3.16 Listy z vězení

Alice Masaryková připravila k vydání i své dopisy z vězení. V září 1948 zaslala rukopis do nakladatelství Čin. Rukopis byl přijat ke zpracování knihy asi o 200 stranách. 20. února 1948 autorka dodala definitivní text, 21. června 1948 bylo povoleno vydání knihy ministerstvem informací. V září 1948 nakladatelství Čin zadalo objednávku tiskárně Grafia na 5500 výtisků Listů z vězení a současně zaslal 151 stran rukopisu. Kniha však nikdy vydána nebyla a nepodařilo se najít ani konečnou verzi rukopisu.

Aliciny dopisy z vězení byly vydány až jako vzájemná korespondence Charlotty a Alice Masarykových pod názvem Drahá mama/Dear Alice (Hájková, Soukup 2001, s. 233).

Následuje ukázka z jednoho z dopisů:

Milá mamó,

mám o Tebe velikou starost, už dlouho nemám o Tobě žádných zpráv. Jsi zdráva a jak se máš?

Myslím teď nejvíce na Olgu; je to ušlechtilé, dobré dítě a nevím, kdo by mi byl blíž. Ty jsi jí vždycky rozuměla a bylas jí věrným přítelem; mohla bych dostat několik fotografií?

Já jsem zde zestárla a je mi radostí myslet na všechny statné, mladé dívky a hochy, kteří budou po válce pracovat jako mladé ženy a muži v míru. Bude-li mi dopřána svoboda, budu činná na zcela malém úseku práce; byla jsem vždycky spíš pro práci domácí a také v práci jsem cítila širší domov. Ale člověk

musí být velmi důkladný, chce-li dojít dál. ...(...)" (Hájková, Soukup 2001, s. 60)

3.17 Hudba ve Spilville (životopis)

Po dobu druhého exilu Alice Masaryková příležitostně publikovala v krajských časopisech (Lovčí 2007, s. 406).

Kromě článků sepsala životopis českého krajana Josefa Kovaříka, žáka Antonína Dvořáka, později uznávaného člena newyorského filharmonického orchestru. Kovařík byl v té době už v pokročilém věku, ale přesto převyprávěl cenné zajímavosti ze života svého i A. Dvořáka. Životopis byl vydán v krajských novinách, kde během roku 1955 vycházel na pokračování. V roce 1963 byl vydán v knižní podobě v nakladatelství stejného jména jako knížka – Hudba ve Spilville (Lovčí 2007, s. 414).

3.18 Dětství a mládí

Svoji poslední knihu - knihu vzpomínek Dětství a mládí sepsovala Alice Masaryková až v pozdním věku. Při pobytu na Miami u Marie Vokálové se snažila knihu dokončit, avšak práci jí komplikoval zhoršující se zrak, a tak nakonec musela psaní zanechat. Knihu pak dokončila za pomoci spolupracovnic, kterým své vzpomínky diktovala. V roce 1959 po mozkové příhodě téměř oslepla, a když v roce 1960 kniha konečně vyšla, kniha byla kladně hodnocena v exilovém tisku (Lovčí 2007, s. 421).

Shrnutí

Na počátku 20. století začínala být dobrovolná a náhodná péče postupně přeměňována na organizovanou. Zvyšující se industrializací se objevovaly nové projevy nouze, které vyžadovaly nové formy práce. Nově vzniklý stát se po roce 1918 potýkal s řadou problémů - především nedostatkem potravin, zajištění pomoci pro válečné invalidy a pozůstalé po padlých ve válce a další. Důsledky války takto nutily k rozvoji sociální péče. Vzniklo ministerstvo sociální péče, ustanovily se nové zákony a fungovalo sociální pojištění. Dále provozovaly svou činnost dobrovolné organizace, které nebyly financovány z veřejných prostředků a byly závislé na pořádání sbírek a charitativních akcích (Matoušek a kol. 2007, s. 117-123).

Profesionalizace byla důležitým jevem 19. století. Tento proces byl důsledkem specializace činností ve všech sférách života a byl spojen se směnou práce za odměnu, růstem produktivity, kvalifikací a dělbou práce (Machačová, Matějček 2010, s.82).

Potřeba profesionalizace se projevila i v oblasti sociální práce: „S rozvojem sociální péče začala vzrústat potřeba profesionálních sociálních pracovníků, kteří museli získat odborné vzdělání. Počátečním pokusem byl desetitýdenní kurz, pořádaný Českou zemskou komisí pro péči a mládež v roce 1917. Autorkou první zmínky o sociální práci v českém tisku byla Alice Masaryková v roce 1914. (Byla publikována ve výroční zprávě Lycea v Praze 7.) Na podzim roku 1918 zřídila Česká zemská komise, na návrh Anny Berkovcové – správkyňe Lycea v Praze 7 – Ženskou vyšší školu pro sociální péči s ročním studiem. (Ve skutečnosti návrh vytvořila Alice Masaryková, která z politických důvodů nemohla úřady sama oslovit.) Později byla výuka rozšířena na dvouleté pomaturitní studium a škola přejmenována na Vyšší školu sociální péče (VŠSP).“ (Matoušek a kol. 2007, s. 123)

O zásluhách A. Masarykové na vybudování systému sociální péče, zdravotnických zařízení a vzdělávání se dovídáme i z následujícího textu:

„O rozvoj sociální práce a její prestiž u nás se zasloužila doktorka Alice Masaryková, dcera Charlotty Garrigue a Tomáše Garrigua Masaryka, prvního prezidenta Československa. Alice Masaryková se stala čtvrtou promovanou doktorkou z řad žen vůbec, byla zakladatelkou Československého červeného

kříže, České ošetrovatelské školy a bojovnicí za vzdělávání žen a zlepšení životních podmínek československého lidu.“ (mail.e-republika.cz)

Proč se životní kroky Alice Masarykové ubíraly zrovna tímto směrem?

Její zájem sociální práci zcela přirozeně vyplynul z okolností, které byly dány její výchovou a prostředím, které ji obklopovalo:

„Alicina práce byla ovlivněna její morální filosofií a zcela přirozeně navazovala na její letitý zájem o sociální práci, na zkušenosti získané v této oblasti a na její projekt vzniklý v průběhu války. Tato práce byla neklamně poznamenána ve veřejné sféře otcovou filosofií a v soukromé sféře matčíným náboženským přesvědčením a chováním.“ (Skilling 2001, s. 105)

Navzdory tomu, co ve svém plodném životě pro obor sociální práce vykonala, není její jméno často zmiňováno. Následující příspěvek však potvrzuje, že její odkaz pro sociální práci není úplně zapomenut:

„Připomeňme pozitivní krok amerického velvyslanectví v Praze, které každoročně uděluje cenu Alice Garrigue Masarykové v oblasti sociální práce“ (mail.e-republika.cz)

Dle mého názoru platí, že i když se od doby působení Alice G. Masarykové společnost podstatně změnila, sociální problémy nevymizely, jen se změnily. Potřeba sociální pomoci, podpory, empatie a uznání je aktuální i dnes, jen je potřeba stejně jako na začátku minulého století, hledat nová řešení a formy práce, usilovat o účinnou sociální politiku státu a tím i o zvýšení společenského statutu sociální práce. Ve stejném duchu vyznívá i poslední příspěvek:

„Každý sociální pracovník a pracovnice v hloubi duše čeká, kdo z řad českým politiků či političek vystoupí a stane se člověkem, jako byla patronka sociálních pracovnic, doktorka Alice Masaryková. Pak snad můžeme doufat, že profesionalita sociální práce opět rozkvetne a dosáhne stejné úrovně a společenského uznání jako v sousedních západních zemích.“(mail.e-republika.cz)

Závěr

A. G. Masaryková vyrůstala v láskyplném prostředí za podpory pokrokově smýšlejících rodičů. V plné míře využila možnosti vzdělání, kterého se v tehdejší patriarchální společnosti dalo dosáhnout. Inspirována zahraničními zkušenostmi v oblasti sociální práce, započala s profesionalizací tohoto oboru ve své vlasti a položila tak základy sociální práce u nás. Svě práci obětovala veškerý svůj čas i osobní život. Výsledkem je dodnes fungující systém sociální péče.

Její nadšení pro sociální práci a její životní směřování jistě z velké části podpořilo přesvědčení obou rodičů v konání dobra, spravedlnosti a schopnosti myslet na druhé. Činy A. G. Masarykové byly bezesporu ovlivněny otcovými názory, jeho politickým a náboženským přesvědčením a svou roli nepochybně sehrál i okruh lidí se kterými se díky otcovu zaměření dostala do kontaktu a také možnosti cestovat do zahraničí. Matčin životní náhled, víra a láska k bližním ji vedly k tomu, že jí nebyl lhostejný život a sociální podmínky ostatních lidí.

Lze předpokládat, že mnohé z těchto darů by nebyly využity, pokud by chyběla její vůle, pracovitost, ctižádostivost, obětavost a smysl pro povinnost.

Ve své bakalářské práci jsem zdokumentovala nejdůležitější životní události, které ovlivnily její profesionální zaměření. V životopisné části jsem se kromě profesionální dráhy věnovala blíže i osobnímu životu. V dalších částech jsem shromáždila fakta o její angažovanosti, zásluhách a výsledcích především v oboru sociální práce, ale i v jiných oborech, které souvisí se zlepšením životních podmínek lidí.

Při výčtu všech zásluh A. G. Masarykové je zarážející, že tato obdivuhodná osobnost je veřejnosti takřka neznámá. Tato bakalářská práce proto může být prakticky využita pro studenty sociální práce i pro širší veřejnost a přiblížit tak počátky sociální práce u nás.

Použitá literatura

Daly, Bowles J.: Na úsvitě radikalismu, Praha, Jan Laichter, 1910

Dorazil, Otakar: Čs. Červený kříž, Praha, Československý Červený kříž, 1929

Dorazil, Otakar: Mezinárodní Červený kříž v historii světové, Praha, Československý Červený kříž, 1927

Hájková, Dagmara, Soukup, Jaroslav: Milá mama / Dear Alice, Korespondence Alice a Charlotty Masarykových 1915-1916, Praha, Masarykův ústav AV ČR, 2001

Lovčí, Radovan: Alice Garrigue Masaryková – život ve stínu slavného otce, Praha, Univerzita Karlova v Praze, 2007

Machačová, Jana, Matějček, Jiří: Nástin sociálního vývoje českých zemí 1781-1914, Praha, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2010

Matoušek, Oldřich a kol: Základy sociální práce, Praha, Portál, 2007

Masaryková, G. Alice: Dětství a mládí, Vzpomínky a myšlenky, Praha, Ústav T. G. Masaryka, 1994

Masaryková, G. Alice: Vzpomínám..., Praha, Vladimír Žikeš, 1948

Masaryková, G. Charlotta : Listy do vězení, Praha, Vladimír Žikeš, 1948

Ottova encyklopedie, Česká republika, 4. Historie, Stát a společnost, Ottovo nakladatelství, s. r. o., Praha, 2006

Skilling, Herold Gordon: Matka dcera, Charlotta a Alice Masarykovy, Praha, Gender Studies o. p. s., 2001

Internetové zdroje

http://cs.wikipedia.org/wiki/Tom%C3%A1%C5%A1_Garrigue_Masaryk(cit. 26. 3. 2014)

<http://valencik.cz/marathon/12/Mar1205.htm>(cit. 26. 3. 2014)

<http://mail.e-republika.cz/article2331-Alice-Masarykova-zakladatelka-eske-socialni-prace>(cit. 26. 3. 2014)

Anotace

Příjmení a jméno autora: Kostrhounová Marcela

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, Filozofická fakulta

Název bakalářské práce: Alice Garrigue Masaryková

Počet znaků: 109 298

Počet příloh: 0

Počet použitých zdrojů: 15

Klíčová slova: Alice Garrigue Masaryková, sociální práce, sociologie, Červený kříž, publikační činnost, životopis, vzdělání

Anotace

Bakalářská práce popisuje život a dílo Alice Garrigue Masarykové, významné osobnosti sociální práce a zakladatelky sociologie u nás.

Práce se skládá z životopisné části, která představuje osobní i pracovní oblast této osobnosti.

Další část popisuje její činnost a zásluhy v Československém Červeném kříži a poslední část shrnuje nejvýznamnější příspěvky publikační činnosti A. G. Masarykové.

Annotation

The bachelor thesis describes the life and work of Alice Garrigue Masaryk, the important personality of social work and the founder of sociology in the Czech Republic.

The thesis consists of biographical section, which is a personal and business area of this personality. The next section describes her activities and merits in The Czechoslovak Red Cross and the final section summarizes the most significant contributions of publishing activities of A.G. Masaryk.

Keywords

Alice Garrigue Masaryk, social work, sociology, Red Cross,